

Utgiftsområde 19

Regional utveckling

Utgiftsområde 19 – Regional utveckling

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Regional utveckling	5
2.1	Utgiftsområdets omfattning.....	5
2.2	Utgiftsutveckling.....	6
2.3	Skatteutgifter	7
2.4	Mål för utgiftsområdet.....	7
2.5	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	8
2.6	Resultatredovisning.....	10
2.6.1	Redovisning av indikatorer för att följa den övergripande utvecklingen i Sveriges funktionella analysregioner.....	11
2.6.2	Betydelsen av sektorssamordning och flernivåsamverkan.....	14
2.6.3	Stöd till kommersiell service i gles- och landsbygder	16
2.6.4	Selektiva regionala företagsstöd för kapitalförsörjning	19
2.6.5	Regionalt transportbidrag.....	23
2.6.6	EU:s regionalfondsprogram perioden 2014–2020.....	25
2.7	Analys och slutsatser	31
2.8	Politikens inriktning	34
2.8.1	Inledning och mål.....	34
2.8.2	EU:s sammanhållningspolitik	36
2.9	Budgetförslag.....	37
2.9.1	1:1 Regionala tillväxtåtgärder.....	37
2.9.2	1:2 Transportbidrag.....	39
2.9.3	1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020.....	40
2.9.4	1:4 Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027	41

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringens förslag:

1. Riksdagen anvisar anslagen för budgetåret 2021 inom utgiftsområde 19 Regional utveckling enligt tabell 1.1.
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2021 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som anges i tabell 1.2.

Tabell 1.1 Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag		
1:1	Regionala tillväxtåtgärder	1 804 037
1:2	Transportbidrag	400 864
1:3	Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020	1 818 524
1:4	Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027	150 000
Summa		4 173 425

Tabell 1.2 Beställningsbemyndiganden

Tusental kronor

Anslag		Beställnings- bemyndigande	Tidsperiod
1:1	Regionala tillväxtåtgärder	4 175 000	2022–2028
1:3	Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020	2 100 000	2022–2023
1:4	Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027	1 200 000	2022–2030
Summa		7 475 000	

2 Regional utveckling

2.1 Utgiftsområdets omfattning

I enlighet med riksdagens beslut med anledning av 2020 års ekonomiska vårproposition ändras benämningen på utgiftsområdet till utgiftsområde 19 Regional utveckling för att stämma överens med riksdagens nya mål för den regionala utvecklingspolitiken (prop. 2019/20:100, bet. 2019/20:KU19, rskr. 2019/20:320).

Utgiftsområde 19 Regional utveckling omfattar insatser i form av projektverksamhet, regionala företagsstöd och stöd till kommersiell service samt utbetalningar från Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning (JTF).

Verksamheter av betydelse för den regionala utvecklingspolitiken finns främst hos Almi Företagspartner AB, Arbetsförmedlingen, Boverket, Delegationen mot segregation, Ekonomistyrningsverket, Försäkringskassan, Gotlands kommun, Havs- och vattenmyndigheten, Jämställdhetsmyndigheten, Luftfartsverket, länsstyrelserna, Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Myndigheten för yrkeshögskolan, Naturvårdsverket, Post- och telestyrelsen, regionerna, Riksantikvarieämbetet, Riksarkivet, Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige, Sametinget, Sjöfartsverket, Skogsstyrelsen, Statens energimyndighet, Statens jordbruksverk, Statens kulturråd, Statens skolverk, Stiftelsen Svenska Filminstitutet, Sveriges geologiska undersökning, Sveriges export- och investeringsråd, Tillväxtverket, Trafikanalys, Trafikverket, Transportstyrelsen, universitet och högskolor samt Verket för innovationssystem.

Utvecklad resultatredovisning till riksdagen

Ett arbete har bedrivits inom Regeringskansliet för att utveckla resultatredovisningen till riksdagen (se vidare Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 11.4). Arbetet har medfört att resultatredovisningen i årets budgetproposition ser annorlunda ut jämfört med tidigare år och att avsnittet budgetförslag har en delvis annan struktur.

2.2 Utgiftsutveckling

Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 19 Regional utveckling

Miljoner kronor

	Utfall 2019	Budget 2020 ¹	Prognos 2020	Förslag 2021	Beräknat 2022	Beräknat 2023
1:1 Regionala tillväxtåtgärder	1 578	1 691	1 660	1 804	2 116	2 121
1:2 Transportbidrag	440	455	427	401	401	401
1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020	1 298	1 527	1 223	1 819	1 619	1 020
1:4 Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027				150	600	600
Totalt för utgiftsområde 19 Regional utveckling	3 316	3 673	3 310	4 173	4 735	4 141

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Utgifterna för 2019 inom utgiftsområdet blev ca 180 miljoner kronor lägre än anvisade medel. Det beror främst på att utbetalningstakten inom regionalfondsprogrammen blivit lägre än tidigare beräknat.

Prognosen för 2020 är att utgifterna inom utgiftsområdet blir ca 363 miljoner kronor lägre än anvisat.

Tabell 2.2 Härledning av utgiftsramen Utgiftsområde 19 Regional utveckling

Miljoner kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	3 673	3 673	3 673
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	502	1 063	867
varav BP21	491	1 215	1 014
Överföring till/från andra utgiftsområden	-1	0	2
Övrigt			-400
Ny utgiftsram	4 173	4 735	4 141

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Av tabell 2.3 framgår utgiftsområdets föreslagna anslagsram för 2021 fördelad på transfereringar, verksamhetsutgifter och investeringar.

Tabell 2.3 Utgiftsram 2021 realekonomiskt fördelad. Utgiftsområde 19 Regional utveckling

Miljoner kronor	
	2021
Transfereringar ¹	3 540
Verksamhetsutgifter ²	349
Investeringar ³	284
Summa utgiftsram	4 173

Den realekonomiska fördelningen baseras på utfall 2019 samt kända förändringar av anslagens användning.

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.

² Med verksamhetsutgifter avses resurser som statliga myndigheter använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

2.3 Skatteutgifter

Vid sidan av stöd till företag och hushåll på budgetens utgiftssida finns det även stöd på budgetens inkomstsida i form av avvikelser från en enhetlig beskattning, s.k. skatteutgifter. Innebörden av en skatteutgift beskrivs i Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 13. Den samlade redovisningen finns i regeringens skrivelse Redovisning av skatteutgifter (skr. 2019/20:98). I det följande redovisas de skatteutgifter som är att hänföra till utgiftsområde 19 Regional utveckling.

Tabell 2.4 Skatteutgifter

Miljoner kronor		
	2020	2021
Regional nedsättning av egenavgifter	70	80
Regional nedsättning av arbetsgivaravgifter	580	600
Nedsatt energiskatt på el i vissa kommuner	650	650
Bidrag till regionala utvecklingsbolag	0	0
Totalt för utgiftsområdet	1 300	1 330

2.4 Mål för utgiftsområdet

Målet för den regionala utvecklingspolitiken är utvecklingskraft med stärkt lokal och regional konkurrenskraft för en hållbar utveckling i alla delar av landet (prop. 2019/20:1 utg.omr. 19, bet. 2019/20:NU2, rskr. 2019/20:113). För en beskrivning av målet se budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 19 avsnitt 2.4).

Regeringen har ett särskilt mål för jämställd regional utveckling: att kvinnor och män ska ha samma förutsättningar att nå inflytande i det regionala utvecklingsarbetet och få tillgång till utvecklingsresurser.

Regeringens prioriteringar för att nå målet för den regionala utvecklingspolitiken under perioden 2015–2020 är innovation och företagande, attraktiva miljöer och tillgänglighet, kompetensförsörjning samt internationellt samarbete. Prioriteringarna är tvärsektoriella och omfattar politikområden där europeiska, nationella, regionala och lokala insatser och finansiella resurser samordnas och kompletterar varandra.

Insatser inom andra utgifts- och politikområden

För att uppnå målet för den regionala utvecklingspolitiken är regional hänsyn och tvärsektoriell styrning av resurser inom i princip samtliga utgifts- och politikområden av avgörande betydelse. Detta är en följd av att den regionala utvecklingspolitiken omfattar betydligt fler åtgärder än de som finansieras inom utgiftsområde 19 Regional

utveckling. Se tabell 2.5 för politikområden av särskild betydelse för prioriteringarna inom den regionala utvecklingspolitiken. En redovisning av resultat av insatser inom dessa politikområden och insatsernas regionala effekter görs inte inom ramen för utgiftsområde 19 Regional utveckling.

Tabell 2.5 Politikområden av särskild betydelse för prioriteringarna inom den regionala utvecklingspolitiken

Prioriteringar 2015–2020	Områden där det framför allt finns resurser av betydelse för prioriteringarna
Innovation och företagande	Regional utvecklingspolitik, politiken för informationssamhället, näringspolitik, forskningspolitik, politik för de areella näringarna, landsbygd och livsmedel, kulturpolitik, energipolitik, miljöpolitik, politik för regional samhällsorganisation, integrationspolitik, utrikeshandel, export- och investeringsfrämjande och jämställdhetspolitik.
Attraktiva miljöer och tillgänglighet	Regional utvecklingspolitik, transportpolitik, politiken för informationssamhället, politik för regional samhällsorganisation, politik för de areella näringarna, landsbygd och livsmedel, bostadspolitik, hållbart samhällsbyggande, miljöpolitik, energipolitik, kulturpolitik och jämställdhetspolitik. Det kommunal-ekonomiska utjämnningssystemet för kommuner och regioner är viktigt för att en likvärdig offentlig service ska kunna erbjudas i landets olika delar.
Kompetensförsörjning	Regional utvecklingspolitik, näringspolitik, utbildningspolitik, forskningspolitik, förvaltningspolitik, politik för de areella näringarna, landsbygd och livsmedel, arbetsmarknadspolitik, transportpolitik, integrationspolitik och jämställdhetspolitik.
Internationellt samarbete	Regional utvecklingspolitik, näringspolitik, transportpolitik, politiken för informationssamhället, politik för de areella näringarna, landsbygd och livsmedel, hållbart samhällsbyggande, miljöpolitik, energipolitik, kulturpolitik, jämställdhetspolitik, integrationspolitik, utrikeshandel, export- och investeringsfrämjande, utbildningspolitik, forskningspolitik och arbetsmarknadspolitik.

Andra mål som den regionala utvecklingspolitiken ska bidra till att nå

Den regionala utvecklingspolitiken ska bidra till att nå det långsiktiga klimatmålet och de nya etappmålen för minskad klimatpåverkan samt bidra till att nå övriga relevanta miljömål. Den regionala utvecklingspolitiken ska även bidra till genomförandet av Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling.

Den regionala utvecklingspolitiken har en geografisk utgångspunkt där landsbygder ingår och därför ska den bidra till att uppnå landsbygdspolitikens mål.

Precis som att i princip samtliga utgifts- och politikområden är av avgörande betydelse för att uppnå målet för den regionala utvecklingspolitiken så bidrar den regionala utvecklingspolitiken även till att nå målen inom andra utgifts- och politikområden.

2.5 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

I näringsutskottets betänkande 2019/20:NU2 framgår bl.a. att utskottet anser att väl valda resultatindikatorer som tydligt relaterar till målet och som lämpar sig för att mäta måluppfyllelse och resultatens utveckling över tid är av vikt. Regeringen kommer att se över resultatindikatorerna med anledning av det nya målet för politikområdet. I betänkandet framgår även att redovisningen av indikatorer för stöd till kommersiell service, selektiva regionala företagsstöd och transportbidrag är relativt kortfattad och inte innehåller tabeller med jämförelser över tid. Regeringen har därför i avsnitt 2.6 utökat redovisningen av indikatorer avseende faktiskt utfall i stödföretag i förhållande till kontrollgrupper i nämnda stöd. Regeringen avser att fortsätta utveckla resultatredovisningen i dialog med riksdagen.

I avsnittet framgår vilka som är centrala indikatorer för resultatbedömningen. I resultatredovisningen i avsnitt 2.6 används dock även de tidigare angivna resultatindikatorerna som komplement.

För att följa upp politiken finns det dels indikatorer för den övergripande utvecklingen i Sveriges funktionella analysregioner (FA-regioner), dels indikatorer för insatser som finansieras inom utgiftsområde 19 Regional utveckling och dess medfinansiering. Båda dessa typer av indikatorer används för att bedöma måluppfyllelse.

Av tabell 2.6 framgår centrala långsiktiga indikatorer för den övergripande utvecklingen i Sveriges FA-regioner. Som en följd av den översyn som gjorts av resultattexterna benämns indikatorn för prioriteringen innovation och företagande arbetsproduktivitet i stället för daglönesumma per sysselsatt i privat företagssektor men det är ingen skillnad i sak. Andra kompletterande indikatorer redovisas under avsnitt 2.6.

Tabell 2.6 Centrala långsiktiga indikatorer för den övergripande utvecklingen i Sveriges FA-regioner

Prioriteringar 2015–2020	Centrala långsiktiga indikatorer
Innovation och företagande	Arbetsproduktivitet (daglönesumma per sysselsatt i privat företagssektor)
Attraktiva miljöer och tillgänglighet	Inflyttningsnetto per 1 000 invånare (inrikes flyttströmmar och boendepreferenser, uppdelat på kvinnor och män)
Kompetensförsörjning	Förvärvsintensitet 20–64 år (andel sysselsatta av befolkningen, uppdelat på kvinnor och män)
Internationellt samarbete	Finns ingen central långsiktig indikator

Källa: Tillväxtverket.

Av tabell 2.7 framgår centrala indikatorer för insatser som finansieras inom utgiftsområde 19 Regional utveckling och dess medfinansiering. Indikatorerna som redovisas i tabellen avser förväntade eller beräknade resultat samt faktiska resultat av insatserna. Dessutom redovisas andra kompletterande indikatorer under avsnitt 2.6.

Som en följd av den översyn som gjorts av resultattexterna har resultatindikatorn konkurrenskraft ersatts av indikatorn arbetsproduktivitet. Indikatorn avser förädlingsvärdet delat med antal årsarbetare. Måttet kan därmed också anses vara en indikator på konkurrenskraft. Resultatindikatorn sysselsättning har bytt benämning till antal nya sysselsatta. Indikatorn avser här utveckling i antalet anställda i företag uttryckt som heltidstjänster, men det är ingen skillnad i sak. För indikatorn arbetsproduktivitet är den årliga utvecklingen i stödföretaget beräknad över tre år jämfört med året innan stödet beviljades. Överlevnadsgrad mäts som andelen företag som fortfarande är aktiva tre år efter att stödet har beviljats.

Resultatindikatorn antal företag som får stöd ledda av kvinnor respektive män har ersatts av indikatorn antal företag som får stöd. Anledningen är att den indikator som finns i regionalfondsprogrammen och som följs upp enligt tillämpliga delar av EU:s regelverk är antal företag som får stöd. För att följa upp i vilken utsträckning dessa företag leds av kvinnor respektive män används företagets organisationsnummer. Uppgifterna redovisas i resultatredovisningen i avsnitt 2.6 men eftersom uppgifterna inhämtas på olika sätt kan det inte anses vara samma indikator.

För projektverksamheten har regeringen tagit fram ett nytt uppföljningssystem. Det är dock ännu för tidigt att redovisa resultat eftersom 2019 är det första året som uppföljningen sker enligt det nya uppföljningssystemet och projektverksamheten bedrivs oftast genom fleråriga insatser. Det går dessutom inte att göra några jämförelser över tid än, vilket är viktigt i denna typ av uppföljning.

Tabell 2.7 Centrala indikatorer för insatser som finansieras inom utgiftsområde 19 Regional utveckling

Indikatorområde	Centrala indikatorer
Stöd till kommersiell service finansierat av anslaget 1:1 <i>Regionala tillväxtåtgärder</i>	– Överlevnadsgrad ¹
Selektiva regionala företagsstöd finansierat av anslagen 1:1 <i>Regionala tillväxtåtgärder</i> och 1:3 <i>Europeiska regionala utvecklingsfonden 2014–2020</i> ²	– Arbetsproduktivitet ¹
Transportbidrag finansierat av anslaget 1:2 <i>Transportbidrag</i>	– Överlevnadsgrad ¹ – Arbetsproduktivitet ¹
Regionalfondsprogrammen perioden 2014–2020 finansierat av anslaget 1:3 <i>Europeiska regionala utvecklingsfonden 2014–2020</i>	– Antal nya sysselsatta ¹ – Antal företag som får stöd
Riskkapitalfondsprojekt inom ramen för de åtta regionala strukturfondsprogrammen och det nationella regionalfondsprogrammet perioden 2014–2020 finansierat av anslagen 1:3 <i>Europeiska regionala utvecklingsfonden 2014–2020</i> och 1:1 <i>Regionala tillväxtåtgärder</i>	– Investerade medel ¹

¹ Indikatorn är inte könsuppdelad.

² Med selektiva regionala företagsstöd avses statligt stöd för att regionalt främja små och medelstora företag samt statligt stöd till regionala investeringar.

För att följa upp politiken finns även andra bedömningsgrunder som uppföljningar och utvärderingar. Dessa ger dels kvantitativa mått, dels en mer kvalitativ bedömning av resultat.

Regeringens redovisning utgår från följande centrala bedömningsgrunder:

- Indikatorer i budgetpropositionen inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt för att följa utvecklingen i landets regioner (N2020/02040/RTL).
- Statliga myndigheters medverkan i det regionala tillväxtarbetet (N2020/00362/RTL).
- Regionalt tillväxtarbete under 2019 (N2020/01066/RTL).
- Uppföljning av regionala företagsstöd till projektverksamhet och stöd till kommersiell service, budgetåret 2019 (N2020/01797/RTL).
- Lägesrapport 2019 avseende regionalfondsprogram, inklusive territoriella samarbetsprogram, under programperioden 2014–2020 (N2020/00960/RTL).

2.6 Resultatredovisning

Den resultatredovisning som lämnas i budgetpropositionen bygger huvudsakligen på resultat som avser 2019. Sedan dess har förutsättningarna inom många områden ändrats på ett genomgripande sätt. Den pågående pandemin har inneburit en global kris med stora konsekvenser för människors liv, hälsa och ekonomi samt för ekonomin i Sverige och internationellt.

Insatser inom den regionala utvecklingspolitiken medfinansieras även av statliga myndigheter och andra aktörer på lokal, regional, nationell och internationell nivå. Eftersom resultatredovisningen i budgetpropositionen även omfattar denna medfinansiering är den totala redovisningen av medel större än det som finansieras inom utgiftsområde 19 Regional utveckling.

Resultatredovisningen inleds med ett avsnitt om indikatorer för att följa den övergripande utvecklingen i FA-regionerna, dvs. funktionellt avgränsade arbetsmarknadsregioner med arbetspendling över kommungräns som utgångspunkt. Därefter följer

ett avsnitt om betydelsen av sektorssamordning och flernivåsamverkan. Syftet är att sätta in resultatredovisningen av anslagen inom utgiftsområde 19 Regional utveckling i ett större sammanhang. Sist följer resultatredovisningen av centrala insatser som finansieras av anslag inom utgiftsområdet.

2.6.1 Redovisning av indikatorer för att följa den övergripande utvecklingen i Sveriges funktionella analysregioner

Utvecklingen i olika geografiska områden i Sverige påverkas av insatser som finansieras inom utgiftsområde 19 Regional utveckling, men också av insatser inom politikområden av särskild betydelse för prioriteringarna inom den regionala utvecklingspolitiken, se tabell 2.5. Detta gör att indikatorerna har en stor bredd. De inomregionala skillnaderna i länen är stora. För att få en meningsfull bild av utvecklingen har därför den lägre geografiska nivån FA-regioner valts.

Indikatorerna för utvecklingen i Sveriges FA-regioner är uppdelade i centrala långsiktiga indikatorer respektive kortsiktiga indikatorer.

I tabell 2.8 redovisas och definieras de kortsiktiga indikatorerna, de centrala långsiktiga indikatorerna samt de långsiktiga delindikatorerna. De tre centrala långsiktiga indikatorerna syftar till att belysa långsiktiga strukturella förändringar fördelat på politikens prioriteringar. Dessa indikatorer är även uppdelade i ett antal långsiktiga delindikatorer. Indikatorerna är valda utifrån att de på ett övergripande sätt visar utvecklingen i FA-regionerna kopplat till respektive prioritering.

Statistiken för de kortsiktiga indikatorerna, modellbaserad lönesumma och antal arbetssökande, tas fram snabbare och med tätare intervall än statistiken för de långsiktiga indikatorerna och avses ge en bild av aktuella regionalekonomiska förändringar.

Eftersom förändringar mellan åren oftast är av mindre omfattning har regeringen valt att i budgetpropositionen redovisa en mer utförlig uppföljning av utvecklingen i Sveriges FA-regioner vartannat år. Sådan redovisning lämnades senast i budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr 19 avsnitt 2.5). I årets budgetproposition lämnas en mindre utförlig redovisning i denna del som inte omfattar de långsiktiga delindikatorerna.

Utvecklingen under 2019 och 2020

Regeringen vill belysa de hittillsvarande effekterna av den pågående pandemin på den regionala utvecklingen. De kan dock inte täckas in av den kortsiktiga indikatorn modellbaserad lönesumma eftersom indikatorn uppdateras med ny statistik halvårsvis. Regeringen väljer därför i år att utöver indikatorn antal arbetssökande i stället redovisa indikatorn antal anställda som berörts av företagskonkurser i FA-regionerna.

Den konjunkturella inbromsningen under 2019 har under våren och sommaren 2020 på grund av den pågående pandemin gått över till ett läge med många varsel, permitteringar och konkurser som slagit hårt mot Sveriges regioner. Konjunkturedgången slår dock olika hårt mot olika regioner. Vid en jämförelse av perioderna maj–juli 2019 med maj–juli 2020 kan det konstateras att antalet arbetssökande ökat med mer än 40 procent i 43 av de 60 FA-regionerna, däribland Stockholms och Göteborgs FA-regioner med över 70 procents ökning. Många mindre FA-regioner beroende av turism, mindre industriföretag eller med gräns mot Norge har också drabbats hårt av ökande arbetslöshet. Antalet anställda som berörts av företagskonkurser har under samma tid mer än fördubblats i 14 av 60 FA-regioner. Stora ökningar för bägge indikatorerna finns i såväl stora som små FA-regioner i olika delar av landet. Ökningen av antalet arbetssökande har varit större för män än för kvinnor i de flesta

FA-regionerna. Konkursstatistiken är inte könsuppdelad i grundmaterialet från Statistiska centralbyrån.

Utvecklingen i ett längre tidsperspektiv

Utvecklingen under perioden 2008–2018 har varit fördelaktig i flera avseenden. Arbetsproduktiviteten, som används som mått för den regionala konkurrenskraften för prioriteringen innovation och företagande, visar på en positiv långsiktig utveckling i samtliga FA-regioner. Flera mindre och avlägset belägna FA-regioner har haft en arbetsproduktivitetsutveckling som är bättre än stora FA-regioner. Sammantaget har dock detta med några få undantag inte påverkat det faktum att arbetsproduktiviteten samvarierar kraftigt med FA-regionernas storlek även i slutet av perioden 2008–2018. Anmärkningsvärt är de ökande skillnaderna i arbetsproduktivitet mellan FA-regioner med till synes liknande förutsättningar.

Inrikes flyttnettot för FA-regioner används för att följa upp prioriteringen attraktiva miljöer och tillgänglighet. Perioden 2017–2019 visade 14 FA-regioner ett positivt flyttnetto, vilket är en tydlig förbättring jämfört med perioden 2007–2009, då antalet var elva FA-regioner. Det finns dock få tecken på förändrade flyttmönster generellt. Mindre, avlägset belägna FA-regioner har ofta ett negativt flyttnetto medan storstads-FA-regioner har ett positivt flyttnetto. Förbättringen tycks således ha skett i gruppen mellanstora FA-regioner med omkring 100 000 invånare.

Förvärvsintensiteten i åldersgruppen 20–64 år används för att få en fingervisning om arbetsmarknadens funktionssätt och används som indikator för att följa prioriteringen kompetensförsörjning. Under perioden 2008–2018 har utvecklingen varit positiv i 53 av 60 FA-regioner. Resterande FA-regioner visade enbart på en marginell försämring. 35 FA-regioner har en förvärvsintensitet på över 80 procent, vilket är mer än en fördubbling av antalet FA-regioner mot 2008. Det bör noteras att en utveckling mot en hög förvärvsintensitet även kan innebära en ökad risk för brist på arbetskraft. Skillnaderna i förvärvsintensiteten mellan kvinnor och män har minskat under samma period. År 2018 låg medelvärdet i FA-regionerna på 79 procent för kvinnor och 82 procent för män.

Perioden 2008–2018 avspeglar en utveckling för de redovisade indikatorerna med startpunkt i den tidigare ekonomiska krisen 2008. Sammantaget visade regionerna på en mycket god förmåga att återhämta sig från denna ekonomiska kris. Emellertid visar indikatorerna på stora och ökade skillnader mellan FA-regionerna.

Tabell 2.8 Indikatorer för att följa den övergripande utvecklingen i Sveriges FA-regioner

Regionalekonomiska förändringar	Kortsiktiga indikatorer	
Regional ekonomi	– Modellbaserad lönesumma ¹	
Arbetsmarknad	– Antal arbetssökande uppdelat på kvinnor och män (inkl. personer i arbetsmarknads-politiska åtgärder)	
Prioriteringar 2015–2020	Centrala långsiktiga indikatorer	Långsiktiga delindikatorer
Innovation och företagande	Arbetsproduktivitet (daglönesumma per sysselsatt i privat företagssektor) ²	– Jobbbytare per sysselsatt inom privat företagssektor och inom FA-region (uppdelat på kvinnor och män) – Andel operativa företagsledare per sysselsatt 20–64 år (uppdelat på kvinnor och män) – Näringslivets växthusgasintensitet mätt som CO2e-utsläpp ³ per inkomst (bruttoregionalprodukt) ⁴
Attraktiva miljöer och tillgänglighet	Inflyttningsnetto per 1 000 invånare (inrikes flyttströmmar och boendepreferenser, uppdelat på kvinnor och män)	– Andel hushåll med tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s ⁵ – Genomsnittligt arbetspendlingsavstånd uttryckt som raka sträckan (dvs. fågelvägen) mellan bostadsställe och arbetsställe i kilometer (uppdelat på kvinnor och män) – Tillgänglighet till dagligvarubutik och drivmedelsstation ⁶ – Tillgänglighet till grundskola ⁷
Kompetensförsörjning	Förvärvsintensitet 20–64 år (andel sysselsatta av befolkningen, uppdelat på kvinnor och män)	– Demografisk generationsväxling som kvot mellan antalet 20–29-åringar och 55–64-åringar (uppdelat på kvinnor och män) – Genomsnittligt antal utbildningsår i befolkningen 20–64 år (uppdelat på kvinnor och män) – Matchning som kvot av vakanstalet och arbetslöshetsstalet ⁸
Internationellt samarbete ⁹	-	– Andel sysselsatta i multinationella företag per sysselsatta inom företagssektor totalt – Andel jobb utförda av personer bosatta i utlandet av samtliga jobb – Antal gästnätter av utländska besökare

- = Inte aktuellt.

¹ Indikatorn är inte könsuppdelad eftersom det inte finns statistik uppdelad på kvinnor och män. Indikatorn redovisas inte i denna budgetproposition eftersom indikatorn uppdateras med ny statistik halvårsvis och därmed inte fångar effekterna av den pågående pandemins hittillsvarande effekter.

² Indikatorn är inte könsuppdelad eftersom den kan leda till feltolkningar i detta sammanhang.

³ Med CO2e-utsläpp avses CO2-ekvivalenter. Det är ett mått på utsläpp av växthusgaser som tar hänsyn till att olika sådana gaser har olika förmåga att bidra till växthuseffekten och global uppvärmning. När man uttrycker utsläppen av en viss växthusgas i koldioxidekvivalenter anger man hur mycket koldioxid som skulle behöva släppas ut för att ge samma verkan på klimatet.

⁴ och ⁵ Indikatorerna är inte könsuppdelade eftersom det inte finns statistik uppdelad på kvinnor och män.

⁵ Här ingår även it-infrastruktur i absolut närhet som medger 100 Mbit/s enligt Post- och telestyrelsens mobiltäcknings- och bredbandskartläggning.

⁶ och ⁷ Indikatorerna är inte könsuppdelade eftersom det inte är relevant. Orsaken är att det inte finns några stora skillnader i kvinnors och mäns bosättningsmönster samt att kvinnor och män bedöms ha samma behov av den service som tillgängligheten mäts till. Om statistiken skulle delas upp på kvinnor och män skulle den snarare visa skillnad i bosättning än tillgänglighet till service.

⁸ Indikatorn är inte könsuppdelad eftersom det inte finns statistik uppdelad på kvinnor och män.

⁹ Det finns ingen långsiktig huvudindikator eftersom internationellt samarbete anses vara en förutsättning för att genomföra övriga prioriteringar.

Källa: Tillväxtverket.

2.6.2 Betydelsen av sektorssamordning och flernivåsamverkan

För att uppnå målet för den regionala utvecklingspolitiken har statlig sektorssamordning och flernivåsamverkan genomförts. Forum för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020, statliga myndigheters medverkan i genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken, regionalt utvecklingsarbete samt regionalt kompetensförsörjningsarbete är centralt i detta arbete.

Forum för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020 har utgjort en arena för formaliserad dialog för samverkan mellan regeringen och regionerna samt Gotlands kommun i långsiktiga och strategiska frågor av betydelse för att nå målet för den regionala utvecklingspolitiken. Dialogen har förts både på politisk nivå och på tjänstemannanivå. Även representanter från statliga myndigheter och ett antal offentliga utredningar har medverkat. Dialogen har under 2019 och våren 2020 fördjupats ytterligare och behandlade bl.a. den regionala utvecklingspolitiken och sammanhållningspolitiken efter 2020, EU:s gemensamma jordbrukspolitik, närings-, landsbygds-, digitaliserings-, forsknings-, export-, arbetsmarknads- och utbildningspolitik, regional fysisk planering, innovationsfrågor samt statlig närvaro i hela landet. Dialogen i forumen har bidragit till ett ökat lärande mellan regeringen, regionerna, Gotlands kommun och statliga myndigheter samt bidragit till att regeringen fattat beslut som är bättre avstämde med regionerna. Detta har sammantaget bidragit till att nå målet för den regionala utvecklingspolitiken.

Statliga myndigheters medverkan i genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken

Tillväxtverket redovisade statliga myndigheters medverkan i det regionala tillväxtarbetet till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) i februari 2020 (N2020/00362/RTL). Tidigare uppföljningar har visat att majoriteten av myndigheterna har haft en begränsad dialog med regionerna och Gotlands kommun samt att få myndigheter har haft en kontinuerlig samverkan med samtliga regioner och Gotlands kommun. Uppföljningen från 2020 visar att sektorssamordning och flernivåsamverkan har ökat något liksom myndigheternas förståelse för det regionala utvecklingsarbetet och regionernas roll. Myndigheterna har uppmärksammat att de ska verka för att målet för den regionala utvecklingspolitiken uppnås och att de ska ta hänsyn till regionala förutsättningar. Samtidigt har myndigheternas verksamheter inte förändrats i särskilt stor utsträckning eller fler insatser gjorts i samverkan med regionerna. Regeringens styrning genom t.ex. gemensamma uppdrag till flera myndigheter har varit faktorer som avgjort hur mycket myndigheterna samverkat med regionerna och Gotlands kommun samt hur prioriterat medverkan i det regionala utvecklingsarbetet har varit inom myndigheterna. Regeringen konstaterar att myndigheternas medverkan i det regionala utvecklingsarbetet visserligen har ökat något under senare år, men att genomslaget i myndigheternas verksamheter fortfarande är lågt.

Regionalt utvecklingsarbete

Tillväxtverket redovisade Regionalt tillväxtarbete under 2019, som är en sammanställning av regionernas och Gotlands kommuns återrapporteringar till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) i april 2020 (N2020/01066/RTL). Regionerna och Gotlands kommun ska enligt lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar utarbeta och fastställa en strategi för länets utveckling, dvs. en regional utvecklingsstrategi, samt samordna insatser för att genomföra strategin. De flesta av regionerna och Gotlands kommun har fastställt nya regionala utvecklingsstrategier eller arbetar med att uppdatera befintliga. Agenda 2030 och hållbarhetsarbete har haft en central plats i arbetet med de regionala utvecklingsstrategierna och det regionala utvecklingsarbetet i

övrigt. Hållbarhetsarbetet har bedrivits med ett fokus på utformning av styrdokument, samverkan mellan olika aktörer och kunskapshöjande insatser i syfte att ta fram relevanta mål samt strukturer och arbetssätt kopplat till den regionala utvecklingsstrategin. Bland annat omfattades näringslivets sårbarhet, social inkludering samt samhällets robusthet och förmåga att hantera snabba förändringar och kriser. Regionerna och Gotlands kommun fortsatte under 2019 sitt arbete med att genomföra insatser med koppling till de regionala handlingsplanerna för att integrera och stärka klimat- och miljöperspektiven i det regionala utvecklingsarbetet. Miljö-, klimat- och energifrågorna har överlag genomsyrat det regionala tillväxtarbetet i allt högre utsträckning, bl.a. med koppling till konkurrenskraft och resurseffektivitet. De regionala handlingsplanerna är betydelsefulla för att få ett ökat genomslag för klimat- och miljöperspektiven inom det regionala utvecklingsarbetet. Regeringen konstaterar att insatser finansierade av regionalfonden för att stödja övergången till en koldioxid-snål ekonomi har utgjort en betydande del av regionernas och Gotlands kommuns insatser på området.

Flertalet regioner och Gotlands kommun har på eget initiativ och utifrån Tillväxtverkets uppdrag att stödja deras arbete med smart specialisering tagit fram eller påbörjat arbete med att ta fram regionala strategier för smart specialisering i syfte att förstärka näringslivets konkurrenskraft genom att identifiera och prioritera områden med potential för utveckling samt säkerställa att Sverige lever upp till EU-regelverkets olika krav för smart specialisering. En resultatredovisning av EU:s regionalfondsprogram perioden 2014–2020 görs i avsnitt 2.6.6.

Samtliga regioner och Gotlands kommun har genomfört insatser inom regeringens samtliga prioriteringar inom den regionala utvecklingspolitiken. En omfattande samverkan mellan regioner och kommuner har varit centralt i genomförandet och har blivit mer formaliserad och kontinuerlig jämfört med tidigare år. Regioner och kommuner har bl.a. samfinansierat olika typer av projekt. Samverkan mellan regioner och länsstyrelser har överlag fungerat väl. Den samverkan som bedrivits mellan regioner och statliga myndigheter har ökat något. Främst sker samverkan inom kompetensförsörjning, transportinfrastruktur, digital infrastruktur, fysisk planering, innovation, digitalisering, företagande, miljö, klimat och energi samt kultur. Regionerna och Gotlands kommun har även haft samråd och samverkat med organisationer och näringsliv i stor utsträckning. Regeringens satsningar på regionala bredbandskoordinatorer och digitaliseringskoordinatorer är exempel på insatser som har bidragit till samverkan mellan regioner samt mellan regioner, statliga aktörer och kommuner. Jämfört med tidigare år har fler regioner också utvecklat sina arbetssätt och stärkt sitt strategiska arbete med analys, uppföljning och utvärdering.

Regionalt kompetensförsörjningsarbete

Tillväxtverket delredovisade uppdraget att stödja regionalt kompetensförsörjningsarbete 2018–2020 till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) i mars 2020 (N2020/00708/RTL). Utifrån det erbjudande om regionalt kompetensförsörjningsarbete som samtliga regioner och Gotlands kommun accepterat bedriver alla regioner och Gotlands kommun insatser inom de tre fokusområdena validering, regionalt yrkesvux och lärcentrum, vilka framgår i regeringens beslut med villkor m.m. för budgetåret 2018 för landstingen i vissa län, samverkansorganen i vissa län samt Gotlands kommun (N2017/07699/RTS). De analyser och prognoser som alla regioner och Gotlands kommun tar fram i samverkan med bl.a. Arbetsförmedlingen och Statistiska centralbyrån utgör grunden för de insatser som regionerna genomför. Flera regioner och Gotlands kommun har tagit fram handlingsplaner för sitt arbete inom kompetensförsörjningsområdet.

Insatser för att etablera regionala strukturer för validering har genomförts där branschvalidering och validering mot komvux har prioriterats. Som ett resultat av arbetet har bl.a. flera regioner och Gotlands kommun etablerat regionala valideringscentrum.

Regionernas och Gotlands kommuns medverkan i planeringen av regionalt yrkesvux har bl.a. bidragit till samordnade informationssatsningar om branscher med stora kompetensbehov och befintliga utbildningsmöjligheter till dessa. Detta gäller bl.a. för industrisektorn. Regionernas strategiska diskussioner med kommunerna har skapat större samsyn kring utbildningsbehov, men även kring var utbildningar bör placeras utifrån arbetslivets behov. Vissa regioner och Gotlands kommun har skapat gemensamma webbplatser vilket har medfört bättre information om det samlade utbildningsutbudet av yrkesvux i berörda län.

När det gäller etablering av lärcentrum har regionerna bl.a. bidragit med information och stöd till kommuner, vilket har resulterat i att kommunerna har kunnat lämna gemensamma ansökningar om statsbidrag till Statens skolverk för etablering av lärcentrum.

2.6.3 Stöd till kommersiell service i gles- och landsbygder

I detta avsnitt redovisar regeringen det totala stödet till kommersiell service som finansieras inom utgiftsområde 19 Regional utveckling och utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel. Syftet är att ge en helhetsbild av finansieringen av stöd till kommersiell service.

Utöver Tillväxtverkets rapport Uppföljning av regionala företagsstöd, stöd till projektverksamhet och stöd till kommersiell service bygger avsnittet på rapporten Återrapportering av arbetet med att främja tillgänglighet till kommersiell och viss offentlig service för företag och medborgare i serviceglesa områden (N2020/01035/RTL).

Det finns indikatorer för stöd till kommersiell service inom såväl utgiftsområde 19 Regional utveckling som utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel. Inom utgiftsområde 19 Regional utveckling finns den centrala indikatorn överlevnadsgrad. För att ge en bredare bild av den centrala indikatorn och resultatet kopplat till målet för politikområdet redovisas även kompletterande indikatorer. Dessa är inom utgiftsområde 19 Regional utveckling beviljat särskilt driftsstöd samt antal butiker som beviljats särskilt driftsstöd. Det finns även indikatorer som följer upp fördelning av män och kvinnor i företag som beviljats stöd till kommersiell service. Den kompletterande indikatorn totalt stöd till kommersiell service, som redovisas i tabell 2.12, avser medel inom såväl utgiftsområde 19 Regional utveckling som utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel. Totalt stöd till kommersiell service redovisas för att kunna jämföra stödets omfattning mellan åren.

För att stödja och samordna arbetet med kommersiell service har varje län ett regionalt serviceprogram. Programmen har bidragit till ökad samordning av aktörer som arbetar med servicefrågor, såsom regioner, kommuner, näringsliv, apotek samt post- och betaltjänstaktörer.

Stöd till kommersiell service inom utgiftsområde 19 Regional utveckling

Uppföljning av kompletterande indikatorer

Under 2019 beviljades det högsta beloppet hittills inom utgiftsområde 19 Regional utveckling till stöd till kommersiell service, se tabell 2.12. Det särskilda driftstödet, som är ett av stöden till kommersiell service, kan beviljas till dagligvarubutiker i sårbara och utsatta områden i gles- och landsbygder. Även det särskilda driftstödet

uppgick 2019 till det högsta beloppet hittills, se tabell 2.9. Under 2019 har 276 butiker beviljats särskilt driftstöd vilket kan jämföras med 269 butiker 2018. Antalet dagligvarubutiker som beviljats särskilt driftstöd speglar antalet butiker som uppfyller kraven i förordningen (2000:284) om stöd till kommersiell service. Avståndet till närmaste butik var i genomsnitt 18 kilometer 2018 och 2019, vilket kan jämföras med åren 2016 och 2017 då avståndet uppgick till ca 22 kilometer. En viss förbättring har således skett. Regeringen bedömer att det särskilda driftstödet bidrar till att bromsa en trend av nedläggning av små dagligvarubutiker i sårbara och utsatta områden i gles- och landsbygder. Tillgänglighet till dagligvaror är en av flera förutsättningar för att människor ska kunna bo, verka och leva i alla delar av landet, även i områden med långa avstånd och litet befolkningsunderlag. Det särskilda driftstödet bidrar därmed till att uppfylla målet för politikområdet.

Tabell 2.9 Beviljat särskilt driftstöd inom utgiftsområde 19 Regional utveckling, fördelat på län

Miljoner kronor				
Län/år	2016	2017	2018	2019
Stockholm	3,0	3,2	4,6	5,2
Uppsala	0,6	1,1	1,1	1,1
Södermanland	0,3	0,3	0,9	0,9
Östergötland	1,4	0,8	2,5	2,6
Jönköping	0,3	0,5	3,3	3,3
Kronoberg	0,2	0,2	2,0	2,1
Kalmar	0,5	0,5	2,8	2,6
Gotland	0	0,5	0	0,1
Blekinge	0	0	0,1	0,2
Skåne	0,3	0,3	0,4	0,4
Halland	0,3	0,3	0,8	0,6
Västra Götaland	3,9	3,8	5,3	5,4
Värmland	0,6	0,9	2,1	2,0
Örebro	0,3	0,3	0,6	0,6
Västmanland	0,3	0,2	0,8	0,8
Dalarna	1,8	1,8	3,1	3,7
Gävleborg	1,2	1,3	1,8	2,0
Västernorrland	2,4	2,4	3,5	3,7
Jämtland	3,7	3,7	4,3	4,2
Västerbotten	6,1	6,8	7,5	7,6
Norrbottnen	5,1	5,6	4,7	5,0
Summa	32	35	52	54

Källa: Tillväxtverket.

Uppföljning av den centrala indikatorn i jämförelse med kontrollgrupper

I syfte att följa upp tidigare beviljat stöd till kommersiell service finns den centrala indikatorn överlevnadsgrad. Denna indikator anges som andel företag som fortfarande är aktiva tre år efter att stödet beviljats. Indikatorn avser faktiskt utfall av tidigare beviljade stöd i förhållande till jämförbara kontrollgrupper.

I tabell 2.10 redovisas indikatorn överlevnadsgrad för tidigare beviljat stöd till kommersiell service. Resultaten visar att mottagare av stöd till kommersiell service över tid har en högre överlevnadsgrad än kontrollgruppen.

Tabell 2.10 Uppföljning av indikatorn överlevnadsgrad för tidigare beviljat stöd till kommersiell service inom utgiftsområde 19 Regional utveckling

Procent

Stödform	Indikator	2013 stöd- företag	2013 kontroll- grupp	2014 stöd- företag	2014 kontroll- grupp	2015 stöd- företag ¹	2015 kontroll- grupp ¹
Kommersiell service	Överlevnadsgrad ²	95,6	83,1	90,9	84,5	93,9	82,6

¹ 2015 är det senaste året det finns uppgifter om.

² Mäts som andelen företag som fortfarande är aktiva tre år efter att stödet har beviljats. Till exempel avser den procentsats som anges under stödföretag 2013 den andel företag som fortfarande var aktiva tre år efter detta år. Indikatorn är inte könsuppdelad.

Källa: Tillväxtverket.

Uppföljning av indikatorer för fördelning av kvinnor och män

I detta avsnitt görs en uppföljning av indikatorer avseende fördelning av kvinnor och män i företag som har beviljats stöd till kommersiell service.

Företag som har beviljats stöd till kommersiell service har en i princip jämn fördelning när det gäller andelen kvinnor och män i företagsledning och styrelse i stödföretagen, se tabell 2.11. Däremot är det fler kvinnor än män som är anställda i företag som beviljats stöd till kommersiell service.

Tabell 2.11 Uppföljning av indikatorer för fördelning av kvinnor och män i företag som beviljats stöd till kommersiell service

År/indikatorer	Antal anställda kvinnor	Antal anställda män	Operativ företagsledare ¹ andel kvinnor (%)	Operativ företagsledare ¹ andel män (%)	Styrelse andel kvinnor (%)	Styrelse andel män (%)
2019	871	371	48	52	47	53
2018	667	263	46	54	48	52
2017	519	186	49	51	49	51
2016	543	201	45	55	44	56
2015	615	228	41	59	43	57

¹ Verkställande direktör eller kontaktperson.

Källa: Tillväxtverket.

Stöd till kommersiell service inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Under 2019 uppgick det beviljade stödet till kommersiell service inom landsbygdsprogrammet, som finansieras inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, till den hittills högsta nivån, se tabell 2.12. Insatser som har genomförts har bl.a. resulterat i en ökad samverkan mellan lokalsamhällen och kommuner, nya metoder och arbetssätt i form av samverkansforum samt förbättrad tillgänglighet till service i form av digitala servicelösningar och servicepunkter. Vidare har kompetensutvecklingsinsatser resulterat i ökad kunskap om bl.a. vilka faktorer som är viktiga för ökad lönsamhet i små dagligvarubutiker i gles- och landsbygder. Att det beviljade stödets nivå varierar mellan åren kan förklaras med att insatserna ofta är fleråriga och vissa år fattas det fler beslut än andra år. Regeringen bedömer att insatserna har bidragit till att uppfylla målet för den regionala utvecklingspolitiken.

Uppföljning av indikatorn totalt stöd till kommersiell service inom utgiftsområde 19 Regional utveckling och utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Summan av beviljade stöd inom utgiftsområde 19 Regional utveckling och utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel ökar för fjärde året i rad,

se tabell 2.12. Detta beror bl.a. på de medel som tillförts området stöd till kommersiell service i landsbygdsprogrammet programperioden 2014–2020.

Att det totala stödet ökat mellan 2018 och 2019 beror bl.a. på att såväl investeringsbidrag inom utgiftsområde 19 Regional utveckling som investeringsstöd inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel har ökat väsentligt i omfattning. Dessa stöd har bl.a. bidragit till investeringar i miljövänliga och energieffektiva kyl- och frysanläggningar samt till investeringar i drivmedelsanläggningar.

Regeringen bedömer att de medel som har beviljats till kommersiell service har haft en positiv inverkan på tillgängligheten till kommersiell service i gles- och landsbygder. Det arbete som har genomförts på nationell, regional och kommunal nivå för att stärka den lokala servicen har bidragit till människors och företags möjligheter att kunna bo, verka och leva i gles- och landsbygder. Därmed har insatserna bidragit till att uppfylla målet för den regionala utvecklingspolitiken.

Tabell 2.12 Totalt stöd till kommersiell service, fördelat på stödtyper och utgiftsområden

Miljoner kronor				
Utgiftsområde/stödtyp/år	2016	2017	2018	2019
Utgiftsområde 19 Regional utveckling				
Servicebidrag	6,3	5,5	5,3	3,5
Hemsändningsbidrag	12,3	13,1	13,3	12,7
Investeringsbidrag	12,4	0,3	9,8	28,4
Investeringslån	0	0,3	0,1	0
Särskilt driftstöd	32,3	34,0	52,0	54,3
Projektverksamhet	6,0	10,2	4,8	2,4
Summa	69,3	63,4	85,3	101,3
Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel				
Investeringsstöd, landsbygdsprogrammet	47,1	76,5	88,5	156,4
Rådgivning, landsbygdsprogrammet	1,4	5,4	1,3	9,5
Projektmedel till lokal serviceutveckling, landsbygdsprogrammet ¹	28,7	33,5	31,4	16
Kompetensutveckling och information, landsbygdsprogrammet	0	4,6	7,3	0,9
Summa	77,2	120	128,5	182,8
Totalt	146,5	183,4	213,8	284,1

¹ Avser Tillväxtverkets beviljade projektmedel i åtgärd 16.2 i landsbygdsprogrammet 2014–2020.

Källa: Tillväxtverket och Statens jordbruksverk.

2.6.4 Selektiva regionala företagsstöd för kapitalförsörjning

Med selektiva regionala företagsstöd avses statligt stöd för att regionalt främja små och medelstora företag (främjandestöd) samt statligt stöd till regionala investeringar (investeringsstöd).

De selektiva regionala företagsstöden finansieras av anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* men kan även medfinansieras av anslaget 1:3 *Europeiska regionala utvecklingsfonden 2014–2020*.

Den centrala indikatorn för tidigare beviljade stöd är arbetsproduktiviteten. För att ge en bredare bild av den centrala indikatorn och resultatet kopplat till målet för politikområdet redovisas även inledningsvis kompletterande indikatorer. För tidigare beviljade stöd finns därmed även indikatorerna antal anställda, förädlingsvärde och överlevnadsgrad. Dessutom finns de kompletterande indikatorerna för beviljade regionala företagsstöd som är beviljat belopp, investeringar som beräknas delfinansieras av stöden och förändringen av antal anställda. Det finns även indikatorer som följer upp fördelning av män och kvinnor i företag som beviljats selektiva regionala företagsstöd.

Beviljat belopp redovisas för att kunna jämföra beviljade stöds omfattning mellan åren, och beviljat belopp ska ställas i relation till investeringar som beräknas delfinansieras av stöden. Indikatorn investeringar som beräknas delfinansieras av stöden åskådliggör på vilket sätt stöden fungerar som hävstång för att även andra aktörer ska finansiera berörda företag utöver företagen själva, bl.a. banker, Almi Företagspartner AB och Stiftelsen Norrlandsfonden.

Stödföretagen uppskattar, i samband med ansökan om stöd, antal nya arbetstillfällen som stöden förväntas bidra till. Dessa uppgifter har regeringen tidigare redovisat i budgetpropositionen. Efter att ha bedrivit ett utvecklingsarbete avseende resultatredovisningen gör regeringen nu bedömningen att denna redovisning bör ersättas med en annan typ av redovisning för att på ett bättre sätt kunna redovisa förändringen av antalet anställda. Den nya indikatorn visar på den genomsnittliga förändringen av antal anställda, beräknat på årsarbetskrafter, i stödföretag under en treårsperiod.

Uppföljning av vissa kompletterande indikatorer

I tabell 2.13 redovisas beviljade selektiva regionala företagsstöd för perioden 2016–2019. Fördelningen mellan investerings- och främjandestöd är 77 procent investeringsstöd och 33 procent främjandestöd. Beviljat investeringsstöd ökade med 65 miljoner kronor 2019 jämfört med 2018 samtidigt som beviljat främjandestöd minskade med 39 miljoner kronor. Det innebär att mest stöd har beviljats i stödområde A och B. Beviljat främjandestöd har minskat från föregående år framför allt gällande affärsutvecklingscheckar. Med checkar avses bl.a. stöd till företag för att finansiera extern kompetens i syfte att stärka företagets konkurrenskraft.

Tabell 2.13 Beviljade selektiva regionala företagsstöd av regioner, Gotlands kommun och Tillväxtverket

Miljoner kronor				
Indikator/år	2016	2017	2018	2019
Beviljat belopp	723	757	696	721
Investeringar som beräknas delfinansieras med de selektiva regionala företagsstöden	3 012	2 585	2 861	2 408

Källa: Tillväxtverket.

I tabell 2.14 redovisas beviljade selektiva regionala företagsstöd fördelade på län. I tabellen framgår även omfattningen på de investeringar som beräknas delfinansieras av de selektiva regionala företagsstöden. De totala investeringarna uppgår till mer än tre gånger beviljade medel vilket indikerar att finansieringen har en stor hävstångseffekt.

Tabell 2.14 Beviljade selektiva regionala företagsstöd och investeringar som beräknas delfinansieras av stöden

Miljoner kronor

Län/indikator	Beviljat belopp 2017	Investeringar som beräknas delfinansieras av de selektiva regionala företagsstöden 2017	Beviljat belopp 2018	Investeringar som beräknas delfinansieras av de selektiva regionala företagsstöden 2018	Beviljat belopp 2019	Investeringar som beräknas delfinansieras av de selektiva regionala företagsstöden 2019
Stockholm	15	29	17	34	13	25
Uppsala	5	10	3	5	3	5
Södermanland	6	13	2	5	3	5
Östergötland	15	30	12	24	11	21
Jönköping	8	16	6	12	5	9
Kronoberg	7	15	6	11	3	7
Kalmar	18	38	16	33	10	19
Gotland	14	45	16	56	13	44
Blekinge	3	5	5	12	5	12
Skåne	26	52	20	39	19	39
Halland	12	24	14	28	16	31
Västra Götaland	50	125	53	141	41	94
Värmland	76	437	60	306	42	184
Örebro	24	75	19	64	18	57
Västmanland	15	35	15	41	7	17
Dalarna	31	111	31	99	33	102
Gävleborg	52	194	42	148	73	260
Västernorrland	67	205	60	191	98	354
Jämtland	97	384	90	337	89	271
Västerbotten	106	328	132	1 019	141	558
Norrbottnen	110	414	79	257	79	294
Summa	757	2 585	696	2 861	721	2 408

Källa: Tillväxtverket.

Indikatorn för antalet anställda visar som ovan nämnts på den genomsnittliga förändringen av antal anställda, beräknat på årsarbetskrafter, i stödföretag under en treårsperiod. Den genomsnittliga förändringen av antalet anställda hos företag som beviljats stöd visar på en ökning med ca 8 procent för investeringsstöd och ca 11 procent för främjandestöd under perioden 2017–2019.

Uppföljning av central indikator och vissa kompletterande indikatorer i jämförelse med kontrollgrupper

I syfte att följa upp tidigare beviljade regionala företagsstöd finns den centrala indikatorn arbetsproduktivitet. Dessutom finns indikatorerna antal anställda, förädlingsvärde och överlevnadsgrad i syfte att belysa stödföretagens utveckling. Indikatorerna följs upp tre år efter det år stödet beviljades och en jämförelse görs med kontrollgrupper. För indikatorerna antal anställda, förädlingsvärde och arbetsproduktivitet är den årliga utvecklingen i stödföretaget beräknad över tre år jämfört med året innan stödet beviljades. År 2020 följs företag som fick stöd 2015 upp. År 2015 trädde nya förordningar för investerings- respektive främjandestöd i kraft och därför kan inga jämförelser över tid ännu redovisas. För 2019 redovisas därmed utvecklingen för första gången i de två huvudgrupperna investerings- respektive främjandestöd, se tabell 2.15.

I näringsutskottets betänkande 2019/20:NU2 framgår att det av redovisningen av de selektiva regionala företagsstöden inte går att utläsa om det finns skillnader vad gäller resultaten mellan de olika stöden. Regeringen redovisar en uppdelning av resultat av de olika stödformerna nedan.

Uppföljning av indikatorer avseende investeringsstöd 2015

Företag som fått investeringsstöd har en högre överlevnadsgrad än företag i kontrollgruppen. Förädlingsvärdet har utvecklats starkare i stödföretagen än i kontrollgruppen. En ökning av förädlingsvärdet kan ge en indikation om företagets långsiktiga strategi, som t.ex. fler egna medarbetare i stället för inhyrda konsulter. Även arbetsproduktiviteten uppvisar en bättre utveckling i stödföretagen än i kontrollgruppen. En god produktivitetsutveckling i företagen tyder på att produktionsfaktorerna används effektivt, något som normalt stärker företagets konkurrenskraft.

Uppföljning av indikatorer avseende främjandestöd 2015

Företag som fått främjandestöd har en högre överlevnadsgrad än företag i kontrollgruppen. Förädlingsvärdet har utvecklats starkare i stödföretagen än i kontrollgruppen. Även arbetsproduktiviteten växer, om än långsammare än i kontrollgruppen.

Tabell 2.15 Uppföljning av indikatorer för tidigare beviljade selektiva regionala företagsstöd

Procent			
Stödform	Indikatorer	2015 stödföretag ¹	2015 kontrollgrupp ¹
Investeringsstöd	Förädlingsvärde ²	15,0	3,3
	Arbetsproduktivitet ³	5,4	2,6
	Överlevnadsgrad ⁴	96,1	88,7
	Antal anställda ⁵	5,7	-0,5
Främjandestöd	Förädlingsvärde ²	14,5	1,4
	Arbetsproduktivitet ³	3,5	4,6
	Överlevnadsgrad ⁴	91,7	86,5
	Antal anställda ⁵	4,5	-1,2

Anm. Indikatorerna är inte könsuppdelade.

¹ År 2015 är det senaste året det finns uppgifter om eftersom investeringsstöd och främjandestöd infördes detta år.

² Mäts som årlig utveckling i förädlingsvärde i procent, dvs. företagets produktionsvärde minus inköp av varor och tjänster.

³ Mäts som årlig utveckling av förädlingsvärdet delat med antal årsarbetare.

⁴ Mäts som andelen företag som fortfarande är aktiva tre år efter att stödet har beviljats. Till exempel avser den procentsats som anges under stödföretag 2015 den andel företag som fortfarande var aktiva tre år efter detta år.

⁵ Mäts här som årlig utveckling av antalet anställda i företag (heltidstjänster).

Källa: Tillväxtverket.

Uppföljning av indikatorer för fördelning av kvinnor och män

I detta avsnitt görs en uppföljning av fördelning av kvinnor och män i företag som beviljats investerings- och främjandestöd, dvs. selektiva regionala företagsstöd.

De företag som beviljats selektiva regionala företagsstöd uppvisar en skev fördelning vad gäller andelen kvinnor respektive män i företagsledning och styrelse, tabell 2.16 och tabell 2.17. Samtidigt finns positiva tendenser de senaste åren. Exempelvis har andelen kvinnor i företagsledning och styrelse i företag som beviljats främjandestöd ökat. Detta kan bl.a. förklaras av att främjandestödet i större utsträckning beviljas till tjänsteföretag i branscher där fler kvinnor arbetar jämfört med investeringsstödet.

Uppgifterna i tabell 2.16 och tabell 2.17 kan exempelvis jämföras med 2018 då 28,6 procent av de operativa företagsledningarna i Sverige var kvinnor enligt Statistiska

centralbyrån och egna beräkningar (se utgiftsområde 24 Näringsliv avsnitt 4.3). Det är fler män än kvinnor som är anställda i företag som beviljats regionala företagsstöd.

Tabell 2.16 Uppföljning av indikatorer för fördelning av kvinnor och män i företag som beviljats investeringsstöd

År/indikatorer	Antal anställda kvinnor	Antal anställda män	Operativ företagsledare ¹ andel kvinnor (%)	Operativ företagsledare ¹ andel män (%)	Styrelse andel kvinnor (%)	Styrelse andel män (%)
2019	1 139	4 617	17	83	24	76
2018	1 114	4 067	16	84	27	73
2017	1 053	3 425	17	83	26	74
2016	1 076	3 936	17	83	25	75
2015	1 093	3 807	13	87	27	73

¹ Verkställande direktör eller kontaktperson.

Källa: Tillväxtverket.

Tabell 2.17 Uppföljning av indikatorer för fördelning av kvinnor och män i företag som beviljats främjandestöd

År/indikatorer	Antal anställda kvinnor	Antal anställda män	Operativ företagsledare ¹ andel kvinnor (%)	Operativ företagsledare ¹ andel män (%)	Styrelse andel kvinnor (%)	Styrelse andel män (%)
2019	2 625	5 299	28	72	29	71
2018	2 913	6 698	25	75	25	75
2017	3 899	9 046	21	79	25	75
2016	3 208	9 240	16	84	24	76
2015	1 793	4 496	26	74	23	77

¹ Verkställande direktör eller kontaktperson.

Källa: Tillväxtverket.

2.6.5 Regionalt transportbidrag

Det regionala transportbidraget ska kompensera företag i de fyra nordligaste länen för kostnadsnackdelar till följd av långa transportavstånd samt stimulera till höjd förädlingsgrad i områdets näringsliv.

I näringsutskottets betänkande 2019/20:NU2 framgår att utskottet bl.a. anser att det inte framgår varför undersökningen avseende transportbidragets betydelse för företagens vidareförädling i stödområdet har ändrats sedan tidigare och att det därför inte görs någon jämförelse med tidigare år. Utformningen av uppföljningen ändrades för att bättre reflektera de sökandes åsikter. Därför har en jämförelse med tidigare års mätningar inte varit möjlig. Dock har resultatet av dessa undersökningar redovisats i tidigare budgetpropositioner.

I syfte att följa upp tidigare beviljade stöd finns de centrala indikatorerna arbetsproduktivitet och överlevnadsgrad. För att ge en bredare bild av de centrala indikatorerna och resultatet kopplat till målet för politikområdet redovisas även inledningsvis kompletterande indikatorer. För tidigare beviljade stöd finns även indikatorerna antal anställda och förädlingsvärde. Indikatorerna följs upp tre år efter det år stödet beviljades och en jämförelse görs med kontrollgrupper. För indikatorerna antal anställda, förädlingsvärde och arbetsproduktivitet är den årliga utvecklingen i stöd-företaget beräknad över tre år jämfört med året innan stödet beviljades. Dessutom finns de kompletterande indikatorerna utbetalt stöd, kompensation för transportkostnader och vidareförädling. Det finns även indikatorer som följer upp fördelning av kvinnor och män i företag som beviljats transportbidrag.

Uppföljning av vissa kompletterande indikatorer

Som framgår av tabell 2.18 har utbetalningarna ökat de senaste fyra åren delvis beroende på den starka konjunkturen med ökad efterfrågan som medfört högre produktion och därmed ökade transporter. Dessutom innebär den tidigare förändringen i EU:s lagstiftning att transportbidrag numera även kan beviljas till företag för transporter av vidareförädlade produkter inom bl.a. livsmedelssektorn.

Tabell 2.18 Utbetalt regionalt transportbidrag fördelat på län

Miljoner kronor

Län/år	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Västernorrland	37	37	42	40	43	45	38	47	40	50
Jämtland	45	45	53	48	48	51	46	49	55	57
Västerbotten	165	169	179	160	161	146	175	170	185	185
Norrbottnen	119	125	117	111	117	112	126	131	147	147
Summa	366	377	391	360	369	354	385	397	427	440

Källa: Tillväxtverket.

Under 2019 har transportbidraget kompenserat stödmottagande företag för deras transportkostnader med i genomsnitt 27 procent vilket kan jämföras med 28 procent 2018.

Enligt en undersökning från Tillväxtverket 2019 instämmer 59 procent av stödmottagarna i mycket hög grad, i hög grad eller i viss grad att bidraget har haft en positiv effekt på deras vidareförädling, vilket är samma nivå som för 2018.

Uppföljning av centrala indikatorer och vissa kompletterande indikatorer i jämförelse med kontrollgruppen

I syfte att följa upp transportbidrag avseende tidigare beviljade bidrag finns de centrala indikatorerna arbetsproduktivitet och överlevnadsgrad. Dessutom finns indikatorerna antal anställda och förädlingsvärde. Indikatorerna, som redovisas i tabell 2.19, avser faktiskt utfall av tidigare beviljade transportbidrag i förhållande till jämförbara kontrollgrupper.

Företag som är mottagare av transportbidrag har en högre överlevnadsgrad än företag i kontrollgruppen. Förädlingsvärdet utvecklas starkare i stödföretagen än i kontrollgruppen. En ökning av förädlingsvärdet kan ge en indikation om företagets långsiktiga strategi, som t.ex. fler egna medarbetare i stället för inhyrda konsulter. Även arbetsproduktiviteten uppvisar en bättre utveckling i stödföretagen än i kontrollgruppen. En god produktivitetsutveckling i företagen tyder på att produktionsfaktorerna används effektivt, något som normalt stärker företagets konkurrenskraft.

Tabell 2.19 Uppföljning av indikatorer för tidigare beviljat transportbidrag

Procent

Indikator	2013 stöd- företag	2013 kontroll- grupp	2014 stöd- företag	2014 kontroll- grupp	2015 stöd- företag ¹	2015 kontroll- grupp ¹
Förädlingsvärde ²	4	2,6	7,4	1,1	4,0	-0,2
Arbetsproduktivitet ³	4,3	2,5	2,9	3,5	2,8	2,3
Överlevnadsgrad ⁴	93,7	88,5	94,1	88,4	92,9	89,3
Antal anställda ⁵	1,2	-2,1	2	-1,2	1,6	0,5

Anm. Indikatorerna är inte könsuppdelade.

¹ År 2015 är det senaste året det finns uppgifter om.² Mäts som årlig utveckling i förädlingsvärde i procent, dvs. företagens produktionsvärde minus inköp av varor och tjänster.³ Mäts som årlig utveckling av förädlingsvärdet delat med antal årsarbetare.⁴ Mäts som andelen företag som fortfarande är aktiva tre år efter att stödet har beviljats. Till exempel avser den procentsats som anges under stödföretag 2013 den andel företag som fortfarande var aktiva tre år efter detta år.⁵ Mäts här som årlig utveckling av antalet anställda i företag (heltidstjänster).

Källa: Tillväxtverket.

Uppföljning av indikatorer för fördelning av kvinnor och män

I detta avsnitt görs en uppföljning av fördelning av kvinnor och män i företag som beviljats transportbidrag.

Transportbidraget uppvisar en skev fördelning vad gäller andelen kvinnor respektive män i företagsledning och styrelse i de stödmottagande företagen, se tabell 2.20. Det är även betydligt fler män än kvinnor anställda i de stödmottagande företagen. Transportbidraget beviljas framför allt till företag och branscher där män dominerar som operativa företagsledare.

Tabell 2.20 Uppföljning av indikatorer för fördelning av kvinnor och män i företag som beviljats transportbidrag

År	Antal anställda kvinnor	Antal anställda män	Operativ företags- ledare ¹ andel kvinnor (%)	Operativ företags- ledare ¹ andel män (%)	Styrelse andel kvinnor (%)	Styrelse andel män (%)
2019	4 820	20 256	9	91	22	78
2018	4 650	20 062	10	90	22	78
2017	4 425	19 317	10	90	22	78
2016	5 114	20 164	12	88	23	77
2015	5 256	20 269	7	93	21	79

¹ Verkställande direktör eller kontaktperson.

Källa: Tillväxtverket.

2.6.6 EU:s regionalfondsprogram perioden 2014–2020

Den regionala utvecklingspolitiken är nära integrerad med genomförandet av EU:s sammanhållningspolitik. EU:s regionalfondsprogram finansierat av bl.a. anslaget 1:3 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020*. Insatserna medfinansieras även av anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* och statliga myndigheter samt andra aktörer. En resultatredovisning av regionalfondsprogrammen är genom detta även delvis en resultatredovisning av insatser som medfinansierats av bl.a. anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder*.

För programperioden 2014–2020 fördelas medel från Europeiska regionala utvecklingsfonden till ett antal program inom de två målen Investering för tillväxt och sysselsättning och Europeiskt territoriellt samarbete (Interreg). Regionalfondsprogrammen för dessa två mål täcker geografiskt hela Sverige. I tabell 2.23 framgår den

totala omfattningen och beslutade medel för de åtta regionala strukturfondsprogrammen, det nationella regionalfondsprogrammet och programmen inom Interreg.

Investering för tillväxt och sysselsättning 2014–2020

Insatserna inom Investering för tillväxt och sysselsättning genomförs inom åtta regionala strukturfondsprogram och ett nationellt regionalfondsprogram.

Den valutakurs som fastställts i förordningen (1999:710) om valutakurs vid stöd från EU:s struktur- och investeringsfonder, och som används vid omräkning av de finansiella ramarna för strukturfonderna, analyseras fortlöpande och revideras vid behov för att skillnaden mot den verkliga kursen inte ska bli för stor.

Den totala omfattningen, inklusive EU-medel samt offentlig och privat nationell medfinansiering, av de nio regionalfondsprogrammen är ca 17 miljarder kronor. Av detta belopp uppgår EU-ramen till ca 8,6 miljarder kronor. Till och med 2019 har 90 procent av EU-ramen beviljats till nationella och regionala utvecklingsprojekt, se tabell 2.23.

För att följa upp insatserna inom de nio programmen för investering för tillväxt och sysselsättning finns flera indikatorer som är relevanta att aggregera på nationell nivå. Dessutom finns det programspecifika indikatorer som dock inte är relevanta att aggregera till nationell nivå och därför har regeringen valt att inte redovisa dessa i budgetpropositionen. Eftersom programmen finansierar insatser inom en mängd olika områden har indikatorerna en stor bredd. De centrala indikatorerna är följande:

- antal företag som får stöd
- antal sysselsatta
- investerade medel.

Dessutom finns följande kompletterande indikatorer:

- antal portföljföretag
- privat kapital
- medfinansiering
- antal företag som samarbetar med forskningsinstitutioner
- antal företag som får stöd för att introducera nya produkter
- antal företag som får tillgång till bredband på minst 100 Mbit/s
- minskad energianvändning hos projektmedverkande företag och organisationer
- ekonomiskt stöd till klimatinsatser.

Programmen har bl.a. som mål att ca 20 000 företag ska få stöd genom programmets insatser. Med stöd avses ekonomiskt stöd i form av bl.a. bidrag eller riskkapital, men också annat stöd till företag som arenor för samverkan mellan företag samt mellan företag och universitet och högskolor. Till och med 2019 har det för denna centrala indikator rapporterats att ca 23 000 olika företag fått stöd. Majoriteten av företagen har fått stöd på annat sätt än finansiellt. Fler företag har således fått stöd genom programmets insatser än vad som förutsågs när programmen togs fram, vilket är positivt.

Av de företag som fått stöd under programperioden drivs 24 procent av kvinnor och 76 procent av män. 89 procent av företagen som ingått i de företagsinriktade projekten drevs av personer med svensk bakgrund. Som jämförelse drivs ca 82 procent av företagen i Sverige av personer med svensk bakgrund och ca 18 procent av personer med utländsk bakgrund. Jämfört med hur det ser ut i det totala företagsbeståndet är

kvinnor och personer med utländsk bakgrund underrepresenterade bland de företag som fått stöd. En förklaring kan enligt Tillväxtverket vara stödets utformning. Bolagsform och branschtillhörighet hos de företag som fått stöd skiljer sig från företagsstocken i sin helhet.

Programmen har som mål att bidra till ca 12 000 nya sysselsatta i företag som beviljas stöd. Enligt rapporterat utfall för denna centrala indikator har projektens verksamhet t.o.m. 2019 bidragit till drygt 6 600 nya sysselsatta i de företag som beviljats stöd.

I tabell 2.21 framgår resultat avseende den centrala indikatorn för investerade medel per program för riskkapitalfonder t.o.m. 2019. Enligt Tillväxtverket förväntas riskkapitalfonderna totalt omfatta ca 2 300 miljoner kronor i regionalfondsmedel och offentlig medfinansiering. Fonderna förväntas attrahera minst 2 000 miljoner kronor i privat kapital i 475 portföljföretag. Till och med 2019 har totalt 817 miljoner kronor investerats i 361 portföljföretag. I dessa bolag tillkommer privat kapital med 2 334 miljoner kronor, vilket överstiger målsättningen. När det gäller de regionala fonderna kan det konstateras att verksamheten fungerar bra och att efterfrågan på fondernas kapital till största delen är stor. De flesta fonder ligger på en investeringstakt i nivå med budget eller över vilket är mycket positivt. Ett fåtal fonder har haft en lägre investeringstakt. Det beror huvudsakligen på ett regionalt svagare marknadsklimat. Se även utgiftsområde 24 Näringsliv för en resultatredovisning av riskkapital beträffande Almi Invest AB och Swedish Venture Initiative.

Tabell 2.21 Investerade medel per program för riskkapitalfonder t.o.m. 2019

Regionala programmen	Total budget mnkr ¹	Antal portföljföretag	Investerade medel av total budget mnkr ¹	Privat kapital mnkr
Övre Norrland	185	33	86	156
Mellersta Norrland	150	24	59	124
Norra Mellansverige	150	37	46	172
Stockholm	160	41	107	340
Östra Mellansverige	150	37	84	245
Västsverige	184	45	98	379
Småland och öarna	126	45	49	114
Skåne och Blekinge	200	59	124	376
Summa	1 305	321	654	1 907
Nationella programmet				
Grön investeringsfond	650	12	92	206
Swedish Venture Initiative	388 ²	28	71	222
Summa	1 038	40	163	428
Total	2 343	361	817	2 334

¹ Offentlig finansiering inklusive EU-medel.

² Till detta kommer finansiering från Europeiska investeringsfonden (EIF) på 194 mnkr.

Källa: Tillväxtverket.

Nationell medfinansiering är ett krav enligt tillämpliga delar av EU:s regelverk och är en viktig princip för genomförandet av EU-programmen. För att beviljas finansiering från regionalfonden krävs medfinansiering på minst 50 procent av kostnaden. De tio största medfinansiärerna, som framgår av tabell 2.22, står för ca 35 procent av den totala medfinansieringen på 8 300 miljoner kronor. Bland dessa medfinansiärer finns offentliga aktörer på både regional och nationell nivå. Av den regionala medfinansieringen är en betydande del statlig finansiering. Om medfinansieringen från samtliga bolag inom Almi-koncernen summeras skulle de vara den enskilt största medfinansiären, vilket inte framgår av tabellen. Den privata medfinansieringen står för ca

9 procent av den hittills beviljade nationella medfinansieringen. Genom medfinansieringen har det skett en nationell och regional förankring. Principen om medfinansiering är viktig för politiken och medfinansieringsinsatserna har bidragit till målet för den regionala utvecklingspolitiken.

Tabell 2.22 Största medfinansiärerna till de åtta regionala strukturfundsprogrammen och det nationella regionalfundsprogrammet t.o.m. 2019

Medfinansiär	mnkr
Tillväxtverket	543
Statens energimyndighet	463
Almi Företagspartner AB moderbolag	325
Västra Götalandsregionen	259
Region Norrbotten	243
Region Jämtland Härjedalen	234
Region Västerbotten	216
Region Värmland	212
Europeiska spallationskällan (European Spallation Source)	194
Region Gävleborg	188
Summa	2 877

Anm. De medel som anges avser såväl statliga som i förekommande fall andra medel, bl.a. medel från regioner och Gotlands kommun.

Källa: Tillväxtverket.

Inom ramen för sammanhållningspolitiken har EU fastställt elva tematiska mål för att främja tillväxt och regional utveckling under perioden 2014–2020. Inom tematiskt mål 1 (stärka forskning, teknisk utveckling och innovation) har enligt uppgifter från projekten 1 700 företag samarbetat med forskningsinstitutioner. Vidare har 850 företag fått stöd för att ha introducerat nya produkter.

Det finns en indikator som följer upp antal företag som får tillgång till bredband på minst 100 Mbit/s genom det stöd till utbyggnad av bredband som finns inom de tre nordliga programmen. Sammanlagt har hittills avslutade projekt lett till att ca 5 000 företag fått tillgång till bredband på minst 100 Mbit/s.

Inom tematiskt mål 4 (stödja övergången till en koldioxidsnål ekonomi) har t.o.m. 2019 mer än 1 300 miljoner kronor i EU-stöd investerats. Över 4 000 företag har fått stöd och närmare 435 miljoner kronor i privat kapital har investerats. Vidare uppskattar projekten att de bidragit till att över 300 nya arbetstillfällen har skapats. Minskad energianvändning hos projektmedverkande företag och organisationer uppgår till mer än 40 000 MWh vilket motsvarar en normal energianvändning i 1 600 villor under ett år.

Det finns krav på att en viss andel av programmens medel inom målet Investering för tillväxt och sysselsättning ska användas för att främja klimatomställning, bl.a. genom insatser för energieffektivisering. Målet är att ca 3 800 miljoner kronor från regionalfundsprogrammen, inklusive medfinansiering, ska användas till ekonomiskt stöd till klimatsatser under programperioden 2014–2020. Till och med 2019 beräknas ca 74 procent av detta mål uppnås i beviljade projekt.

Utvärdering av gröna investeringsfonden

I det nationella regionalfundsprogrammet har satsningen på en grön investeringsfond som förvaltas av Almi Invest AB utvärderats (Gröna fondens förutsättningar för att bidra till övergången till en koldioxidsnål ekonomi, slutrapport i den lärande utvärderingen av Almi Invest GreenTech, Tillväxtverket december 2019, rapport 0309).

Syftet med fonden är att stärka företag med affärsmodeller som adresserar klimatutmaningen och bidrar till att minska utsläppen av koldioxid.

Enligt utvärderingen sker investeringar inom ett flertal av de branscher och sektorer där utmaningarna med klimatgasreducering är som störst. Fonden bedöms vara väl anpassad till kapitalintensiv grön teknik med långa investeringshorisonter. Enligt utvärderingen har fonden genom nyinvesteringar i tidig fas i bolag med kapitalintensiv verksamhet möjliggjort för framtida följdinvesteringar. Vidare har fonden konsekvent hållit sig inom det segment där behovet av kompletterade offentliga insatser har bedömts som störst och har prioriterat investeringar med hög klimatreducerande potential.

Fonden har ett högt anseende och bedöms ha god legitimitet som en institutionell investeringsaktör. Det finns indikationer på att portföljbolagen påverkas positivt av fondens engagemang. Utöver själva medlen lyfter bolagen fram värdet av det strategiska stödet, betydelsen av investeringen som kvalitetsstämpel för verksamheten samt tillgång till fondens kontaktnät med investerare i nästa led.

Europeiskt territoriellt samarbete 2014–2020

Sverige deltar i tretton program inom ramen för det europeiska territoriella samarbetet (Interreg). Samtliga territoriella program som Sverige deltar i hanteras utanför statsbudgeten.

Den totala omfattningen, inklusive EU-medel, medel från tredje land (dvs. från länder som inte är medlemmar i EU, exempelvis Norge och Island) samt offentlig och privat nationell medfinansiering, av de sex gränsregionala och tre transnationella programmen som Sverige deltar i uppgår totalt till ca 15 miljarder kronor. Av detta belopp uppgår EU-ramen till ca 9 miljarder kronor. I tabell 2.23 framgår att det t.o.m. 2019 beviljats ca 8,6 miljarder kronor i EU-medel. Det motsvarar 94 procent av EU-ramen. Det har funnits en stor efterfrågan på medel för att bedriva olika samarbetsprojekt inom ramen för Interreg och nästan samtliga medel är beslutade per den 31 december 2019.

Det svenska deltagandet i Interreg följs upp genom följande kompletterande indikatorer:

- samarbetsprojekt
- svenska projektpartner
- klimat och miljö.

Vidare följs genomförda insatser i de fyra gränsregionala program som förvaltas i Sverige upp genom följande kompletterande indikatorer:

- antal företag som får stöd
- antal företag som har deltagit i gränsöverskridande forskningsprojekt
- antal personer som deltar i projekt för ökad rörlighet på arbetsmarknaden.

Per den 31 december 2019 pågick 780 samarbetsprojekt inom ramen för Interreg med svenskt deltagande genom över 1 470 svenska projektpartners. Samma organisation kan dock delta i flera projekt. Inom ramen för sammanhållningspolitiken, inklusive Interreg, har EU fastställt elva tematiska mål för att främja tillväxt och regional utveckling under perioden 2014–2020. Svenska organisationer deltar främst i projekt inom tematiskt mål 1 (stärka forskning, teknisk utveckling och innovation) och inom tematiskt mål 6 (bevara och skydda miljön och främja ett effektivt resursutnyttjande). Aktörer från samtliga län deltar i projekt finansierade av de territoriella samarbetspro-

grammen. Aktörer i Skåne, Västra Götalands och Norrbottens län deltar i flest projekt. Det är främst universitet och forskningsinstitut samt kommuner som deltar som projektpartners i projekten. Genom deltagandet i samarbetsprojekt har mervärden skapats för det regionala utvecklingsarbetet främst genom ökat kunskaps- och erfarenhetsutbyte, gemensamma lösningar på gränsöverskridande utmaningar och gemensamma strukturer. Det har även bidragit till en större kritisk massa, t.ex. genom att kompletterande kompetenser och näringslivsstrukturer samverkar.

Inom ramen för Interreg genomförs betydande insatser inom klimat- och miljöområdet inom ramen för de tematiska målen 4 (stödja övergången till en koldioxidneutral ekonomi), 5 (främja anpassning, riskförebyggande och riskhantering i samband med klimatförändringar) och 6 (bevara och skydda miljön och främja ett effektivt resursutnyttjande). Totalt har knappt 2 800 miljoner kronor i EU-medel beviljats till denna typ av insatser i de gränsregionala och transnationella programmen som Sverige deltar i. Exempelvis har 830 miljoner kronor beviljats från regionalfonden till att skydda och bevara miljön genom insatser i Östersjöprogrammet. Östersjöprogrammet är också det program som är tydligast länkat till EU:s strategi för Östersjöregionen. Inom ramen för programmen Mellersta Östersjön och Södra Östersjön har över 600 miljoner kronor beviljats från regionalfonden till olika miljöinsatser.

De fyra gränsregionala program som förvaltas i Sverige har som mål att ca 1 500 företag ska få stöd genom programmets insatser. Programmen har vidare som mål att 300 företag ska delta i gränsöverskridande forskningsprojekt. Programmen har dessutom som mål att ca 3 400 personer ska delta i projekt för ökad rörlighet på arbetsmarknaden. Utfallet i de avslutade projekten överstiger målen i programdokumenten. Rapporterat utfall i avslutade projekt t.o.m. 2019 är att ca 3 500 företag har fått stöd, 524 företag har deltagit i gränsöverskridande forskningsprojekt och ca 6 500 personer har deltagit i projekt för ökad rörlighet på arbetsmarknaden.

Tabell 2.23 Den totala omfattningen EU-medel för de åtta regionala strukturfondsprogrammen, Nationella regionalfondsprogrammet och Europeiskt territoriellt samarbete perioden 2014–2020 samt beslutade EU-medel t.o.m. 2019

Investeringar för tillväxt och sysselsättning	EU-ram mnkr	Beslutade EU-medel mnkr	% av EU-ram
Övre Norrland	1 961	1 827	93
Mellersta Norrland	1 424	1 317	92
Norra Mellansverige	1 348	1 219	90
Stockholm	339	300	88
Östra Mellansverige	642	582	91
Västsverige	514	452	88
Småland och öarna	605	467	77
Skåne-Blekinge	559	465	83
Nationella programmet	1 222	1 089	89
Summa	8 614	7 717	90
Europeiskt territoriellt samarbete: Gränsregionala och transnationella samarbetsprogram			
Botnia-Atlantica	338	337	100
Mellersta Östersjön	1 233	1 075	87
Nord	562	484	86
Sverige-Norge	439	415	95
Södra Östersjön	772	702	91
Öresund-Kattegatt-Skagerrak	1 262	1 117	89
Nordsjön	1 556	1 492	96
Norra Periferin och Arktis	467	428	92
Östersjön	2 454	2 508	102
Summa	9 083	8 558	94
Totalt	17 697	16 275	92

Anm.: Räknat på växelkurs 9,30 kronor, enligt förordningen (1999:710) om valutakurs vid stöd från EU:s struktur- och investeringsfonder.

Källa: Tillväxtverket.

2.7 Analys och slutsatser

Regeringen bedömer att målet för den regionala utvecklingspolitiken delvis har uppnåtts med olika typer av insatser finansierade inom utgiftsområde 19 Regional utveckling. Trots det finns det stora och ökade skillnader i utveckling mellan FA-regionerna.

Regeringen bedömer att målet för jämställd regional utveckling inte är uppfyllt.

Utvecklingen i Sveriges funktionella analysregioner

En generell bild är att befolkningsmässigt större FA-regioner har bättre förutsättningar för att skapa en hållbar regional utveckling än befolkningsmässigt mindre FA-regioner. Det visar på betydelsen av goda strukturella förutsättningarna såsom tillgång till transporter, digitala kommunikationer och service, liksom närhet till en marknad för varor och tjänster, arbetsmarknad, utbildning, forskning och innovationsmiljöer. Bilden nyanseras samtidigt av att även ett antal befolkningsmässigt mindre FA-regioner i olika delar av landet på ett bra sätt lyckas nyttja sina komparativa fördelar, exempelvis råvaruresurser, attraktiva livsmiljöer eller en särskild näringslivsstruktur. Det är också tydligt att områden med likartade strukturella förutsättningar kan utvecklas olika. Flera faktorer är viktiga, såsom innovationsförmåga, entreprenörskap, regionalt ledarskap och civilsamhällets funktion. Även befolkningsmässigt mindre FA-regioner har bl.a. genom det regionala utvecklingsarbetet fått möjligheter att skapa utveckling utifrån sina särskilda förutsättningar.

Den övergripande långsiktiga utvecklingen i Sveriges FA-regioner visar på stora och ökade skillnader mellan FA-regionerna vilket regeringen redovisade i budgetpropositionen för 2020 och denna övergripande utveckling har inte förändrats under 2019. Utvecklingen t.o.m. juli 2020 visar dessutom på tilltagande skillnader mellan olika FA-regioner.

Sektorssamordning och flernivåsamverkan främjar synergier mellan aktörer och sektorer

Regeringen har bedrivit ett arbete för ökad sektorssamordning och flernivåsamverkan. Insatserna har skapat effektivare lösningar och främjat synergier mellan aktörer och sektorer och har därmed bidragit till att uppnå målet för den regionala utvecklingspolitiken.

Regeringen bedömer att medlen inom utgiftsområde 19 Regional utveckling har lett till att strategiska insatser har kommit till stånd utifrån olika lokala och regionala förutsättningar. Medlen har på ett positivt sätt påverkat utvecklingen i länen när de har använts i samverkan med övriga aktörers resurser, såväl offentliga som privata, inklusive det civila samhället. Insatserna inom utgiftsområdet har därför stött samordnade processer och medfört att investeringar har gjorts mer sektorsövergripande.

Regeringen gör bedömningen att dialogen i forumen för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020 har varit av stor betydelse för att utveckla bl.a. den regionala utvecklingspolitiken och EU:s sammanhållningspolitik och stärka genomförandet. Dialogen har även bidragit till att utveckla andra politikområden. Att regeringen och statliga myndigheter har kunnat ha en kontinuerlig dialog och samverkan om långsiktiga och strategiska frågor med regionerna och Gotlands kommun har stärkt såväl arbetet med sektorssamordning och flernivåsamverkan som lärandet.

Statliga myndigheters medverkan i genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken är av central betydelse

För att uppnå målet för den regionala utvecklingspolitiken är statliga myndigheters medverkan i det regionala utvecklingsarbetet, inklusive sammanhållningspolitiken, av central betydelse. En viktig förutsättning är att statliga myndigheter verkar för att målet för den regionala utvecklingspolitiken uppnås i enlighet med förordningen (2017:583) om regionalt tillväxtarbete. Att statliga myndigheter har samverkat med regionen i respektive län och Gotlands kommun har enligt regeringen skapat bättre förutsättningar för ett effektivt genomförande av det regionala utvecklingsarbetet. Det har även skapat bättre förutsättningar för ökad måluppfyllelse i de statliga myndigheternas verksamheter. Det är väsentligt att de olika aktörernas roller och uppgifter är tydliga och samordnade.

Regionalt utvecklingsarbete för hållbar utveckling

En central del i det regionala utvecklingsarbetet har varit en ömsesidig samordning av långsiktiga nationella strategier och program samt EU:s sammanhållningspolitik med regionala strategier och program. Det har skapat bättre förutsättningar för ett sammanhållet, strategiskt och långsiktigt hållbart regionalt utvecklingsarbete.

Arbetet med de regionala utvecklingsstrategierna har bl.a. bidragit till att genomföra regeringens prioriteringar för den regionala utvecklingspolitiken och därmed till att uppnå målet för politiken. Insatserna inom ramen för strategierna har även en koppling till andra politikområdens insatser. Genomförandet av strategierna har därmed även bidragit till att uppnå målen för dessa politikområden. Strategierna har i de flesta fall integrerat Agenda 2030. Detta tillsammans med att regionerna och Gotlands

kommun har genomfört insatser med koppling till regionala handlingsplaner för att integrera och stärka klimat- och miljöperspektiven i det regionala utvecklingsarbetet har bidragit till att hållbarhetsarbetet har förstärkts och utvecklats.

Regionernas och Gotlands kommuns prioriteringar vid användningen av medel inom utgiftsområdet och arbetet med bl.a. smart specialisering har medfört att strategiska insatser kommit till stånd utifrån lokala och regionala förutsättningar. Strategiska insatser inom bl.a. miljö, klimat och energi, inklusive insatser för en koldioxidsnål ekonomi, har genomförts. Regeringen bedömer att de strategiska insatserna har främjat innovation och klimatomställning samt stärkt förutsättningarna för näringslivets konkurrenskraft och därmed bidragit till att skapa en hållbar regional utveckling.

Den regionala utvecklingspolitikens genomförande ställer krav på välutvecklade system för analys, uppföljning och utvärdering som genererar gemensamt lärande på såväl regional som nationell nivå. Regeringen ser positivt på att flera regioner har utvecklat sina arbetssätt och stärkt sitt strategiska arbete inom dessa områden.

Regionalt kompetensförsörjningsarbete

Utifrån det erbjudande om regionalt kompetensförsörjningsarbete som samtliga regioner och Gotlands kommun accepterat bedömer regeringen att regionerna och Gotlands kommun utifrån sina förutsättningar har bedrivit ett ändamålsenligt och utvecklingsinriktat arbete. Arbetet inom de tre fokusområdena validering, regionalt yrkesvux och lärcentrum har varit centralt för alla regioner och Gotlands kommun. Regeringen ser positivt på arbetet och att allt fler regioner väljer att ta fram handlingsplaner för sina insatser inom kompetensförsörjningsområdet. Regeringen bedömer att det regionala kompetensförsörjningsarbetet har bidragit till att nå målet för politikområdet.

Kommersiell service i gles- och landsbygder

Regeringen bedömer att tillgängligheten till dagligvaror och drivmedel har förbättrats med anledning av de ekonomiska stöden till strategiska serviceställen som har finansierats inom utgiftsområdet. Det särskilda driftstödet till butiker i sårbara och utsatta områden som infördes 2016 tycks ha haft en särskilt stor betydelse för att åtminstone tillfälligt bromsa en fortsatt butiksavveckling. Regeringen bedömer även att den samordning av insatser och aktörer som sker inom de regionala serviceprogrammen har bidragit till förbättrade förutsättningar för kommersiell service i gles- och landsbygder.

Selektiva regionala företagsstöd och riskkapitalfonder

Satsningarna på riskkapitalfonder inom regionalfondsprogrammen, bl.a. inom ramen för den gröna investeringsfonden, förväntas vara viktiga för att främja näringslivets omställning och konkurrenskraft. Riskkapitalfonderna har också attraherat privat kapital, vilket är positivt då företagens tillgång till finansiering förbättras.

De selektiva regionala företagsstöden har bidragit till en hållbar tillväxt och ökad konkurrenskraft i stödföretagen och därmed bidragit till att uppnå målet för politikområdet. Flera av de selektiva regionala företagsstöden har även gett möjligheter att minska de inomregionala skillnaderna vilket enligt regeringens mening är viktigt. Däremot finns det fortsatt stora skillnader mellan kvinnor och män när det kommer till beviljandet av selektiva stöd.

Regionalt transportbidrag

Det regionala transportbidraget har kompenserat berörda företag för kostnadsnackdelar till följd av långa transportavstånd. Det har även delvis stimulerat till höjd

förädlingsgrad i områdets näringsliv. Regeringen bedömer därmed att stödet har bidragit till att uppnå målet för den regionala utvecklingspolitiken.

Regionalfondsprogrammen tillför mervärden i det regionala utvecklingsarbetet

Regeringen gör bedömningen att regionalfondsprogrammen tillför mervärden i det regionala utvecklingsarbetet. Bland annat har ett stort antal företag fått del av insatserna inom programmen för Investering för tillväxt och sysselsättning, och antalet nya sysselsatta har utvecklats positivt i de företag som fått stöd. Det är dock önskvärt att nå betydligt fler företag som drivs av kvinnor samt av kvinnor och män med utländsk bakgrund. Tillgång till snabbt bredband är ofta en förutsättning för näringslivsutveckling och många företag har genom de tre nordligaste programmen fått tillgång till detta.

Regeringen bedömer att regionalfondsprogrammen på ett positivt sätt mobiliserar breda grupper av aktörer samt nationell och regional medfinansiering i gemensamma insatser för att lösa samhällsutmaningar. Regionalfondsprogrammets insatser bidrar till utveckling av regionala styrkeområden och innovativa regionala miljöer som skapar förutsättningar för innovativa och konkurrenskraftiga företag i hela landet. Dessutom bidrar programmen till betydelsefulla insatser inom klimatområdet, såsom minskad energianvändning, och därmed till näringslivets miljömässiga hållbarhetsarbete. Genom sitt fokus på smart, hållbar och inkluderande tillväxt bidrar regionalfondsprogrammen till målet för den regionala utvecklingspolitiken.

Det har varit av stor betydelse att det funnits ett internationellt perspektiv i arbetet med en hållbar regional utveckling. Att svenska aktörer i hela landet aktivt deltar i olika gränsöverskridande samarbetsprojekt i samverkan med aktörer i andra länder har bidragit till att stärka gränsöverskridande innovationsmiljöer och näringslivets konkurrenskraft. Betydande resurser har använts till satsningar inom områdena klimat och miljö vilket har bidragit till att natur- och kulturmiljöer har skyddats, använts och utvecklats. Regeringen bedömer att svensk aktiv medverkan på regional nivå i det europeiska territoriella samarbetet förstärker nationella och regionala satsningar inom prioriterade områden och därmed bidrar till målet för den regionala utvecklingspolitiken.

2.8 Politikens inriktning

2.8.1 Inledning och mål

Det finns stora klyftor inom och mellan olika regioner inom såväl Sverige som EU. Regeringen arbetar därför med att minska klyftorna och stärka utvecklingskraften i hela landet. Alla människor ska känna delaktighet, kunna påverka sin livsmiljö och forma sina liv utifrån sina förutsättningar oavsett var man bor. Möjligheterna att bo och verka i hela landet ska förbättras. Det är viktigt med goda och attraktiva livsmiljöer där människor vill och kan leva och utvecklas på lika villkor.

Sverige står inför stora utmaningar, och de varierar mellan olika delar av landet. Det är viktigt att möta samhällsutmaningarna, ta tillvara möjligheterna och hitta lösningar för bl.a. minskad miljö- och klimatpåverkan, klimatanpassning, social sammanhållning och demografisk utveckling. Det är även viktigt att hantera globaliseringens och digitaliseringens utmaningar och ta tillvara dess möjligheter. Detta innebär samlat ett behov av en omställning för att nå en hållbar regional utveckling.

Den pågående pandemin har bidragit till tilltagande skillnader mellan olika funktionella analysregioner och det är därför viktigt att insatser genomförs för att tidigt bidra till att bryta denna utveckling.

Målet för den regionala utvecklingspolitiken är utvecklingskraft med stärkt lokal och regional konkurrenskraft för en hållbar utveckling i alla delar av landet. Förutsättningarna för detta varierar över landet. Därför ska den regionala utvecklingspolitiken möta och ta tillvara potentialen i dessa olika förutsättningar. Den regionala utvecklingspolitiken ska främja en hållbar ekonomisk, social och miljömässig regional utveckling där de tre dimensionerna är integrerade och ömsesidigt beroende av varandra. Den regionala utvecklingspolitiken ska därmed i linje med genomförandet av Agenda 2030 bidra till omställningen till ett modernt och hållbart välfärdsland. Miljö- och klimatperspektiven inom den regionala utvecklingspolitiken ska stärkas. Det är betydelsefullt att den regionala utvecklingspolitiken bidrar till att uppfylla målen för den sammanhållna landsbygdpolitiken.

Den regionala utvecklingspolitiken ska inriktas mot att alla delar av landet ska ges möjligheter att utvecklas efter sina särskilda förutsättningar. Det gäller städer, tätorter samt gles- och landsbygder. Ju fler delar av landet som är utvecklingskraftiga och hållbara, desto bättre för Sverige.

En bredd av insatser inom många politikområden är viktiga för att uppfylla målet för den regionala utvecklingspolitiken. Regional hänsyn och tvärspektoriell styrning av resurser inom i princip samtliga utgifts- och politikområden är därutöver av avgörande betydelse för att skapa mer ändamålsenliga insatser.

Delar av medlen inom utgiftsområde 19 Regional utveckling kräver medfinansiering och används i samverkan med statliga myndigheters och andra aktörers resurser i syfte att främja insatser utifrån olika lokala och regionala förutsättningar. Regeringens inriktning för den regionala utvecklingspolitiken är ett starkt regionalt inflytande och ansvar för frågor av betydelse för det regionala utvecklingsarbetet. Regionerna och Gotlands kommun uppbär även vissa statliga medel, bl.a. inom utgiftsområde 19 Regional utveckling.

De strukturella och dynamiska utmaningar som länen står inför kan vara utgångspunkt vid den långsiktiga fördelningen av anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* mellan länen. Utmaningar kopplar till gleshet och avstånd, demografi, kompetensförsörjning, arbetsmarknad, entreprenörskap och företagande, arbetsproduktivitet samt regional dynamik. Hänsyn bör även tas till behovet av medfinansiering av EU:s strukturfonder och stödområdestillhörighet för regionala företagsstöd.

Den nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020 är ett viktigt styrdokument som är kopplat till målet för politiken. Regeringen anser att den inriktning och de prioriteringar som anges i strategin bör fortsätta gälla fram till dess att en ny strategi beslutas. Regeringen avser att utarbeta en strategi för hållbar regional utveckling i hela landet för perioden 2021–2030. Prioriteringarna är innovation och företagande, attraktiva miljöer och tillgänglighet, kompetensförsörjning samt internationellt samarbete. Prioriteringarna är tvärspektoriella och omfattar politikområden där europeiska, nationella, regionala och lokala insatser och finansiella resurser samordnas och kompletterar varandra. Hållbarhet är viktigt inom alla prioriteringar.

Statliga myndigheters medverkan i det regionala utvecklingsarbetet är av central betydelse. Det finns behov av ett samstämt agerande mellan staten, regioner och kommuner. Mot bakgrund av detta är det centralt att berörda statliga myndigheter som har särskilt stor betydelse för det regionala utvecklingsarbetet för en aktiv dialog

med regionerna och Gotlands kommun. Det är även viktigt att dessa myndigheter inom ramen för sina verksamhetsområden ger det biträde som behövs till regionerna och Gotlands kommun, att de bidrar till att utveckla sektorssamordning och flernivåsamverkan samt beaktar de regionala utvecklingsstrategierna. Det är även viktigt att fortsätta att följa upp myndigheternas arbete.

De strukturella förutsättningarna och tillgången till kapital för utveckling av företagande, entreprenörskap och innovation varierar över landet. Regeringen bedömer att det är viktigt att företag i alla delar av landet har goda möjligheter till finansiering. Det är även betydelsefullt att intensifiera det arbete som syftar till att de regionala företagsstöden ska bli mer hållbara avseende jämställdhet, integration och miljö, inklusive klimat.

Andra mål som den regionala utvecklingspolitiken ska bidra till att nå

Den regionala utvecklingspolitiken ska bidra till att nå de nationella klimatmålen, de övriga relevanta nationella miljömålen, de globala målen för hållbar utveckling i Agenda 2030, digitaliseringsmålen samt uppnå jämställdhet mellan kvinnor och män. Den regionala utvecklingspolitiken ska även bidra till en hållbar stadsutveckling. De högt ställda målen för den svenska klimat-, miljö- och energipolitiken kräver ett aktivt och långsiktigt arbete för en hållbar utveckling på alla politiska nivåer.

Den regionala utvecklingspolitiken ska bidra till att uppfylla målen för den sammanhållna landsbygdspolitiken. Båda dessa politikområden har en geografisk utgångspunkt där sektorssamordning och flernivåsamverkan är central. Den fortsatta utvecklingen av dessa politikområden ska samordnas och insatser inom båda politikområdena ska komplettera varandra. Regionerna och Gotlands kommun har viktiga roller igenomförandet av bl.a. båda dessa politikområden.

2.8.2 EU:s sammanhållningspolitik

Den regionala utvecklingspolitiken och EU:s sammanhållningspolitik är nära integrerade. EU:s sammanhållningspolitik främjar Europas konkurrenskraft och bidrar till att minska utvecklingskillnaderna mellan EU:s regioner. Regionalfondsprogrammen investerar i regional konkurrenskraft och ökad sysselsättning i hela Sverige.

Programperioden 2014–2020 och insatser inom REACT-EU

Med anledning av den pågående pandemin och de direkta och indirekta effekterna av den har EU beslutat om ett mer flexibelt regelverk för EU:s sammanhållningspolitik för programperioden 2014–2020. Inom ramen för initiativet REACT-EU har EU även föreslagit mer medel. Medlemsstaterna kan själva utifrån regelverket för REACT-EU bestämma hur medlen ska fördelas och vilket fokus insatserna ska ha. Insatserna kommer främst riktas till de mest drabbade geografiska områdena och sektorerna samt bidra till den gröna och digitala omställningen genom en förstärkning av regionalfonden. Regeringen föreslår att medel anslås inom regionalfonden programperioden 2014–2020 för REACT-EU. Förslaget möjliggör att Sverige kan dra nytta av de EU-medel som tilldelas från EU, dvs. återflödet av medel blir högre.

Programperioden 2021–2027

Förhandlingarna om EU-lagstiftningen och förslaget till EU:s långsiktiga budget (MFF) påverkar förberedelserna för programperioden 2021–2027. Först när dessa förhandlingar är avslutade kommer inriktning och omfattning av insatserna slutligt kunna beslutas. Det är regeringens bedömning att resultatorientering, förenkling i alla

delar av genomförandet och nationell tematisk fokusering utifrån regionala behov fortsatt ska vara vägledande för programperioden 2021–2027.

Regeringen har i april 2020 beslutat om att regionalfonden även programperioden 2021–2027 ska genomföras via åtta regionala program och ett nationellt program (N2020/00896/RTL och N2020/00899/RTL, m.fl.). Regionalfonden ska fortsatt bidra till att hålla ihop Sverige och stödja regionernas utvecklingskraft, näringslivets konkurrenskraft och sysselsättning. Insatserna inom regionalfondsprogrammen ska bidra till omställningen till en hållbar regional utveckling och därmed bidra till ett grönt, hållbart och mer innovativt Europa. De insatser som genomförs ska vara innovativa och ha högt mervärde för EU. Stor hänsyn ska tas till olika territoriella förutsättningar, såsom de långa geografiska avstånd som kännetecknar stora delar av landet.

Det gränsöverskridande samarbetet genom Interregprogrammen har fortsatt en viktig roll i det regionala utvecklingsarbetet genom att möjliggöra utvecklingsinsatser över nationsgränserna. Regeringen har fattat beslut om direktiv för vissa Interregprogram under 2020 (N2020/01076/RTL, N2020/01077/RTL, N2020/01244/RTL, N2020/01246/RTL och N2020/01702/RTL). Dessa program ska fortsatt bidra till bl.a. klimat- och miljöinsatser i Östersjöområdet samt till insatser för att stärka näringslivets konkurrenskraft.

Medel för att främja insatser inom Fonden för en rättvis omställning

Den av kommissionens föreslagna nya fonden för en rättvis omställning (JTF) ska bidra till att mildra de ekonomiska och sociala konsekvenserna i regioner och sektorer som, på grund av beroendet av fossila bränslen eller energiintensiva industrier, påverkas mest av klimatomställningen. Enligt regeringens mening bör insatser som finansieras av fonden inriktas på klimatomställning. Det kan t.ex. avse stålindustrin i Övre Norrland. Regeringen föreslår att EU-medel anslås för JTF. Medel föreslås även anslås för medfinansiering av JTF. På sikt ska staten ta ett mindre medfinansieringsansvar och ersättas genom att näringslivet tar ett större. Förslaget möjliggör att Sverige kan dra nytta av de EU-medel som tilldelas från EU.

2.9 Budgetförslag

2.9.1 1:1 Regionala tillväxtåtgärder

Tabell 2.24 Anslagsutveckling 1:1 Regionala tillväxtåtgärder

Tusental kronor

2019	Utfall	1 578 045	Anslagssparande	93 426
2020	Anslag	1 690 637 ¹	Utgiftsprognos	1 659 625
2021	Förslag	1 804 037		
2022	Beräknat	2 115 537		
2023	Beräknat	2 120 537		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas till utgifter för statsbidrag till projektverksamhet (inklusive riskkapitalfonder, lånefonder och garantifonder), regionala företagsstöd, ersättning för vissa kreditförluster samt stöd till kommersiell service. Vidare får anslaget användas för viss administration, uppföljning och utvärdering samt viss central utvecklingsverksamhet.

Regeringens överväganden

Tabell 2.25 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 1:1 Regionala tillväxtåtgärder

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	1 690 637	1 690 637	1 690 637
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	113 400	424 900	429 900
varav BP21	114 700	474 700	474 700
– Administration av EU:s territoriella samarbetsprogram	–5 300	–5 300	–5 300
– Administration regionalfonderna och fonden för en rättvis omställning	–30 000	–30 000	–30 000
– Medfinansiering till fonden för en rättvis omställning	150 000	510 000	510 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 804 037	2 115 537	2 120 537

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* ökas med 150 miljoner kronor 2021. För 2022–2023 beräknas anslaget öka med 510 miljoner kronor per år. Medlen ska användas till att medfinansiera Fonden för en rättvis omställning (JTF).

Anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* minskas med 30 miljoner kronor 2021 för att finansiera ökade utgifter inom anslaget 1:4 *Tillväxtverket* inom utgiftsområde 24 Näringsliv med anledning av Tillväxtverkets uppgift att vara förvaltande myndighet för åtta regionala strukturfondsprogram och ett nationellt regionalfondsprogram. Anslaget beräknas minska med motsvarande belopp till och med 2027 för samma ändamål.

Anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* minskas med 5,3 miljoner kronor 2021 för att finansiera utgifter inom anslaget 5:1 *Länsstyrelserna m.m.* inom utgiftsområde 1 Rikets styrelse med anledning av EU:s territoriella program. Anslaget beräknas minska med motsvarande belopp till och med 2027 för samma ändamål.

Regeringen föreslår att 1 804 037 000 kronor anvisas under anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 2 115 537 000 kronor respektive 2 120 537 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2021 för anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 4 175 000 000 kronor 2022–2028.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget används framför allt till olika regionala företagsstöd, projektverksamhet och medfinansiering av olika EU-program. Övervägande delen av de stöd som beslutas inom ramen för anslaget är antingen fleråriga samverkansprojekt med många olika offentliga och privata aktörer eller fleråriga företagsinvesteringar. Medlen betalas ut när kostnader har uppstått. De aktörer som kan fatta beslut om framtida åtaganden mot anslaget har därför små möjligheter att påverka stödets utbetalningstakt. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2021 för anslaget 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 4 175 000 000 kronor 2022–2028.

Tabell 2.26 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder

Tusental kronor

	Utfall 2019	Prognos 2020	Förslag 2021	Beräknat 2022	Beräknat 2023	Beräknat 2024–2028
Ingående åtaganden	3 357 280	2 879 335	3 171 040			
Nya åtaganden	938 796	1 627 967	2 486 352			
Infriade åtaganden	-1 416 741	-1 336 262	-1 482 392	-1 917 111	-1 611 133	-646 756
Utestående åtaganden	2 879 335	3 171 040	4 175 000			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	3 450 000	3 375 000	4 175 000			

2.9.2 1:2 Transportbidrag

Tabell 2.27 Anslagsutveckling 1:2 Transportbidrag

Tusental kronor

2019	Utfall	439 682	Anslagssparande	20 675
2020	Anslag	454 864 ¹	Utgiftsprognos	427 000
2021	Förslag	400 864		
2022	Beräknat	400 864		
2023	Beräknat	400 864		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas till utgifter för statsbidrag till regionalt transportbidrag och avser kompensation till företag i de fyra nordligaste länen för kostnadsnackdelar till följd av långa transportavstånd för varor och stimulerar till höjd förädlingsgrad i områdets näringsliv.

Regeringens överväganden

Tabell 2.28 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 1:2 Transportbidrag

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	454 864	454 864	454 864
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-54 000	-54 000	-54 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	400 864	400 864	400 864

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 400 864 000 kronor anvisas under anslaget 1:2 *Transportbidrag* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 400 864 000 kronor respektive 400 864 000 kronor.

2.9.3 1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020

Tabell 2.29 Anslagsutveckling 1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020

Tusental kronor

2019	Utfall	1 298 451	Anslagssparande	372 573
2020	Anslag	1 527 024 ¹	Utgiftsprognos	1 223 422
2021	Förslag	1 818 524		
2022	Beräknat	1 619 024		
2023	Beräknat	1 019 514		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utbetalningar av medel från Europeiska regionala utvecklingsfonden för programperioden 2014–2020.

Regeringens överväganden

Tabell 2.30 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	1 527 024	1 527 024	1 527 024
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	292 500	91 834	–109 166
varav BP21	226 000	140 000	–61 000
– Flytt av medel tillhörande ny programperiod för regionalfonden	–150 000	–600 000	–600 000
– Omfördelning av medel inom programperiod	157 000	521 000	319 000
– Medel från REACT-EU till regionalfonden	219 000	219 000	220 000
Överföring till/från andra anslag	–1 000	166	1 656
Övrigt			–400 000
Förslag/beräknat anslag	1 818 524	1 619 024	1 019 514

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Innevarande år beräknas utgifterna uppgå till ca 1 223 422 000 kronor, vilket är ca 303 602 000 kronor lägre än den beslutade budgeten för 2020. Detta förklaras främst av en lägre takt i utbetalningarna inom regionalfondsprogrammen på grund av pandemin.

REACT-EU-medel som anslås Europeiska regionala utvecklingsfonden beräknas uppgå till ca 71 000 000 euro. Medlen från Europeiska regionala utvecklingsfonden inom målet Investering för tillväxt och sysselsättning beräknas därmed uppgå till ca 1 005 000 000 euro för programperioden, inklusive medel för REACT-EU och medel för lokalt ledd utveckling. Ramen för Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020 beräknas, i enlighet med förordningen (1999/710) om valutakurs vid stöd från EU:s struktur- och investeringsfonder, till totalt 9 346 500 000 kronor, inklusive medel för REACT-EU och medel för lokalt ledd utveckling.

Regeringen föreslår att 1 818 524 000 kronor anvisas under anslaget 1:3 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 1 619 024 000 kronor respektive 1 019 514 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2021 för anslaget 1:3 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 100 000 000 kronor 2022 och 2023.

Skälen för regeringens förslag: Verksamheten inom regionalfondsprogrammen omfattar bl.a. fleråriga projekt som medför utgifter för kommande budgetår. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2021 för anslaget 1:3 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 100 000 000 kronor 2022 och 2023.

Tabell 2.31 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020

Tusental kronor

	Utfall 2019	Prognos 2020	Förslag 2021	Beräknat 2022	Beräknat 2023
Ingående åtaganden	3 692 665	3 368 452	3 000 000		
Nya åtaganden	974 237	1 081 548	600 000		
Infriade åtaganden	-1 298 451	-1 450 000	-1 500 000	-1 500 000	-600 000
Utestående åtaganden	3 368 452	3 000 000	2 100 000		
Erhållet/föreslaget bemyndigande	3 750 000	3 000 000	2 100 000		

2.9.4 1:4 Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027

Tabell 2.32 Anslagsutveckling 1:4 Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027

Tusental kronor

2019	Utfall	Anslagssparande
2020	Anslag	Utgiftsprognos
2021	Förslag	150 000
2022	Beräknat	600 000
2023	Beräknat	600 000

Ändamål

Anslaget får användas för utbetalningar av medel från Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning för programperioden 2021–2027.

Regeringens överväganden

Tabell 2.33 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹			
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	150 000	600 000	600 000
varav BP21	150 000	600 000	600 000
– Flytt av medel tillhörande ny programperiod för regionalfonden	150 000	600 000	600 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	150 000	600 000	600 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Medel till Fonden för en rättvis omställning (JTF) beräknas uppgå till ca 274 000 000 euro. Medlen från Europeiska regionala utvecklingsfonden inom målet Investering för tillväxt och sysselsättning och JTF beräknas därmed uppgå till ca 1 040 000 000 euro för programperioden. Ramen för fonderna perioden 2021–2027 beräknas, i enlighet med förordningen (1999:710) om valutakurs vid stöd från EU:s struktur- och investeringsfonder, till totalt 9 672 000 000 kronor.

Regeringen föreslår att 150 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:4 *Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 600 000 000 kronor respektive 600 000 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2021 för anslaget 1:4 *Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027* ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 1 200 000 000 kronor 2022–2030.

Skälen för regeringens förslag: Verksamheten inom regionalfonden och Fonden för en rättvis omställning omfattar bl.a. fleråriga projekt som medför utgifter för kommande budgetår. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2021 för anslaget 1:4 *Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027* ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 1 200 000 000 kronor 2022–2030.

Tabell 2.34 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:4 Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027

Tusental kronor

	Förslag 2021	Beräknat 2022	Beräknat 2023	Beräknat 2024–2030
Ingående åtaganden				
Nya åtaganden	1 200 000			
Infriade åtaganden		–400 000	–400 000	–400 000
Utestående åtaganden	1 200 000			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	1 200 000			